

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Кафедра підприємництва
та бізнес-технологій

**Методичні вказівки
з підготовки та проведення підсумкової атестації здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
232 Соціальне забезпечення
освітньо-професійної програми
«Соціальне забезпечення»**

Умань 2025

Укладачі: Сергій СОКОЛЮК, Інна ЧЕРНЕГА, Микола КОРОТЄЄВ, Олена ЖАРУН, Наталія БЛЕНДА, Оксана ТУПЧІЙ.

Рецензенти: Олена ПРОКОПЧУК – завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, д.е.н., професор

Людмила СМОЛІЙ – доцент кафедри економіки, к.е.н.

Методичні вказівки з підготовки та проведення підсумкової атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 232 Соціальне забезпечення освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення». Умань, 2025. 84 с.

Розглянуто та рекомендовано для практичного використання кафедрою підприємництва та бізнес-технологій (протокол № 1 від 29 серпня 2025).

Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва Уманського національного університету (протокол № 1 від 29 серпня 2025).

Зміст

1.	Мета та зміст підсумкової атестації бакалаврів	4
2.	Екзаменаційна комісія	6
3.	Атестаційний екзамен	6
3.1.	Порядок складання підсумкової атестації	6
3.2.	Програма атестаційного екзамену	7
4.	Кваліфікаційна робота	44
4.1.	Підготовчий етап до написання кваліфікаційної роботи	44
4.2.	Основні вимоги до робіт	48
4.3.	Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи	49
4.4.	Правила оформлення кваліфікаційної роботи	54
4.5.	Керівництво кваліфікаційною роботою та контроль за ходом її виконання	61
4.6.	Порядок допуску кваліфікаційних робіт до захисту	63
4.7.	Рецензування кваліфікаційної роботи	63
4.8.	Підготовка до захисту та захист кваліфікаційної роботи	64
4.9.	Академічна доброчесність	65
	Додатки	67

1. Мета та зміст підсумкової атестації бакалаврів

Відповідно до Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 232 Соціальне забезпечення затвердженим та введеним в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.05.2019 р. № 734 та освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» атестація випускників першого (бакалаврського) рівня в Уманському національному університеті здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи та атестаційного екзамену.

Методичні вказівки з підготовки та проведення підсумкової атестації розроблено відповідно до: Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 232 Соціальне забезпечення та інших нормативно-правових актів України з питань освіти, а також «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії в Уманському національному університеті», «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському національному університеті», «Положення про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті», «Кодексу академічної доброчесності Уманського національного університету», «Антикорупційної програми Уманського національного університету», «Положення про порядок проведення моніторингу і контролю якості освіти в Уманському національному університеті», «Положення про забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Уманському національному університеті».

Атестаційний екзамен передбачає оцінювання результатів навчання, визначених стандартом та освітньо-професійною програмою:

ПРН 1. Використовувати усну та письмову комунікацію українською мовою для здійснення професійної діяльності;

ПРН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення;

ПРН 3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження;

ПРН 4. Вміння застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення;

ПРН 5. Використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій;

ПРН 6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам соціального захисту;

ПРН 7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення;

ПРН 8. Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення;

ПРН 9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців;

ПРН 10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення;

ПРН 11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення;

ПРН 12. Аналізувати ефективність соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах компетентності;

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення;

ПРН 14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення;

ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки;

ПРН 16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення;

ПРН 17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні;

ПРН 18. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги;

ПРН 19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців;

ПРН 20. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 21. Використовувати базові знання з організації та управління процесами соціального забезпечення для покращення добробуту в територіальній громаді.

2. Екзаменаційна комісія

Екзаменаційна комісія створюється щороку як єдина для усіх форм навчання у складі голови та членів. Строк повноважень екзаменаційної комісії становить один навчальний рік.

Формування, організацію роботи та контроль за діяльністю екзаменаційної комісії здійснює ректор університету. Персональний склад екзаменаційної комісії затверджується наказом ректора університету не пізніше ніж за місяць до початку роботи екзаменаційної комісії.

Складання атестаційного екзамену проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участі не менше половини її складу за обов'язкової присутності голови екзаменаційної комісії.

Завданнями екзаменаційної комісії є:

- комплексна перевірка й оцінка виконання освітньої програми, теоретичної та практичної фахової підготовки здобувачів вищої освіти;
- прийняття рішення про присвоєння здобувачам вищої освіти відповідної кваліфікації та видачу диплома;
- розробка пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки здобувачів вищої освіти.

Засідання екзаменаційної комісії оформляються протоколами у яких відображаються оцінка, отримана здобувачем вищої освіти під час атестації, рішення екзаменаційної комісії про присвоєння здобувачу вищої освіти ступеня вищої освіти, кваліфікації за відповідною спеціальністю, а також інформація про видачу йому диплома (диплома з відзнакою).

3. Атестаційний екзамен

3.1. Порядок складання атестаційного екзамену

Атестаційний екзамен для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 232 Соціальне забезпечення освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» проводиться у восьмому семестрі після завершення теоретичного навчання та проходження всіх видів практик відповідно до затвердженого графіка навчального процесу.

До складання атестаційного екзамену наказом ректора допускаються здобувачі освіти, які виконали усі складові частини навчального плану, а саме: склали всі екзамени, заліки, написали і захистили курсові роботи, пройшли практики і підготували та захистили звіти з них.

У випадку незгоди з оцінкою здобувач вищої освіти має право подати апеляцію на ім'я ректора університету. Заява про апеляцію з візою декана подається ректору або проректору в день проведення атестаційного екзамену після оголошення його результатів. Комісія розглядає лише апеляції здобувачів вищої освіти щодо порушення процедури проведення атестаційного екзамену, що могло негативно вплинути на оцінку екзаменаційної комісії. За рішенням ректора Університету можливе скасування відповідного рішення екзаменаційної

комісії і проведення повторного засідання екзаменаційної комісії в присутності представників комісії з розгляду апеляції.

3.2. Програма атестаційного екзамену

3.2.1. Структура завдань і порядок оцінювання їх виконання

До програми атестаційного екзамену включено завдання з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Відповідно до навчального плану, до програми включено тестові завдання з наступних дисциплін:

- «Соціальна та демографічна статистика».
- «Основи соціального забезпечення».
- «Соціальне партнерство».
- «Економіка праці і соціально-трудова відносини».
- «Соціальна політика».
- «Європейські соціальні студії: можливості для України».
- «Правове регулювання соціального забезпечення».
- «Соціальне страхування».
- «Менеджмент соціального забезпечення».
- «Основи економіки соціального забезпечення».
- «Недержавне соціальне забезпечення».
- «Пенсійне забезпечення».
- «Політика зайнятості та ринок праці».
- «Технології соціальної роботи та соціального забезпечення».
- «Організація та планування процесів в соціальному забезпеченні».
- «Основи соціально-економічного аналізу».
- «Соціальне обслуговування населення».
- «Соціально-економічний розвиток та соціальна безпека».
- «Соціальна робота в громаді та місцеве самоврядування».
- «Соціальне підприємництво та управління соціальними проєктами».
- «Інформаційно-комунікаційне забезпечення соціальної сфери».
- «Фінансове забезпечення соціального обслуговування різних категорій населення».
- «Соціальний аудит та інспектування».

Складання атестаційного екзамену відбувається шляхом виконання тестових завдань. Кожне завдання містить чотири варіанти відповідей, серед яких одна правильна. Кожен варіант таких завдань містить по 80 питань.

Оцінювання успішності здобувача вищої освіти при складанні атестаційного екзамену здійснюється за шкалою, наведеною нижче.

**Шкала оцінювання виконання здобувачами освіти завдань
атестаційного екзамену**

Кількість вірних відповідей		Частка вірних відповідей, %		Оцінка	
мінімальна	максимальна	мінімальна	максимальна	за шкалою ECTS	за національною шкалою
72	80	90	100	A	5
66	71	82	89	B	4
59	65	74	81	C	4
51	58	64	73	D	3
48	50	60	63	E	3
0	47	0	59	FX	2

3.2.2. Питання для підготовки до атестаційного екзамену

1. «Зелена карта» – це:
 - а) міжнародний поліс цивільної відповідальності автовласників за кордоном
 - б) національний поліс цивільної відповідальності автовласників за кордоном
 - в) міжнародний поліс цивільної відповідальності автовласників в Україні
 - г) національний поліс цивільної відповідальності автовласників в Україні
2. «Прожитковий мінімум» – це:
 - а) розмір мінімальної пенсії
 - б) вартісна величина, достатня для забезпечення основних фізіологічних і соціальних потреб людини
 - в) середній розмір заробітної плати по країні
 - г) бюджетні видатки на соціальну сферу
3. Соціальне забезпечення – це:
 - а) система заходів для захисту прав споживачів
 - б) система матеріального забезпечення тільки пенсіонерів
 - в) система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків
 - г) програма надання субсидій усім громадянам
4. Індексація пенсій – це:
 - а) періодичне підвищення пенсій відповідно до рівня інфляції
 - б) зменшення розміру пенсійних виплат
 - в) тимчасове припинення виплати пенсій
 - г) скасування пенсійних виплат
5. Інституціональна модель соціальної політики передбачає:
 - а) повне невтручання держави у соціальну сферу
 - б) державну допомогу лише в разі крайньої необхідності
 - в) перерозподіл матеріальних благ на державному рівні та надання соціальних послуг усім громадянам
 - г) соціальну підтримку лише через благодійні фонди
6. Існують такі галузі страхування:
 - а) обов'язкове, добровільне
 - б) ризикове, страхування життя
 - в) особове, відповідальності, майнове
 - г) сільськогосподарське, промислове, соціальне
7. Активи пенсійних фондів Великобританії становлять приблизно:
 - а) 200 млрд. дол
 - б) 300 млрд. дол
 - в) 600 млрд. дол
 - г) 900 млрд. дол
8. Відкритий пенсійний фонд – це:
 - а) недержавний пенсійний фонд, засновником якого є юридична особа роботодавець або декілька юридичних осіб-роботодавців та до якого можуть приєднуватися роботодавці-платники
 - б) недержавний пенсійний фонд, учасниками якого можуть бути будь-які фізичні особи незалежно від місця та характеру їх роботи
 - в) недержавний пенсійний фонд, засновниками якого можуть бути об'єднання юридичних осіб — роботодавців, об'єднання фізичних осіб, включаючи профспілки або фізичні особи, пов'язані за видом їх професійної діяльності
 - г) всі відповіді не вірні
9. Відповідність змін, що проектуються, фізіологічній, психічній і соціальній природі людини – це:

- а) мета соціального проектування
 - б) завдання соціального проектування
 - в) засіб соціального проектування
 - г) принцип соціального проектування
10. Виділяють наступні складові соціального захисту населення України:
- а) соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальне страхування
 - б) соціальний захист, соціальна допомога, соціальне страхування
 - в) соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальний захист
 - г) всі відповіді невірні
11. Визначне місце в системі соціального страхування України за обсягами фінансових ресурсів посідає:
- а) страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням
 - б) страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання
 - в) пенсійне страхування
 - г) медичне страхування
12. Виплата матеріальної допомоги з безробіття припиняється у разі:
- а) вступу до навчального закладу на навчання з відривом від виробництва (з дня зарахування)
 - б) призову на строкову військову або альтернативну (невійськову) службу (з дня проходження служби)
 - в) подання письмової заяви про бажання здійснювати догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку (з дня подання заяви або з дати, вказаної у заяві)
 - г) всі відповіді вірні
13. Вкажіть фази процесу відтворення трудових ресурсів
- а) формування та розподілу
 - б) формування та використання
 - в) формування, розподілу та перерозподілу
 - г) формування, розподілу, перерозподілу, використання
14. Вперше законодавство про соціальне страхування було розроблене у:
- а) Італії
 - б) Франції
 - в) Німеччині
 - г) Великобританії
15. Вперше поняття «соціальне забезпечення» було застосовано у законодавстві США в:
- а) 1936 році
 - б) 1935 році
 - в) 1945 році
 - г) 1928 році
16. Голова правління Пенсійного фонду України та його заступники призначаються на посаду та звільняються з посади:
- а) Кабінетом Міністрів України
 - б) Верховною Радою України
 - в) Президентом України
 - г) міністром Міністерства праці та соціальної політики України
17. Головною причиною існування двох різних рівнів прожиткового мінімуму в Україні є:
- а) нестача трудових ресурсів
 - б) застаріла методика розрахунку та обмежені фінансові можливості держави
 - в) надлишок фінансових ресурсів у державі
 - г) відсутність податкових надходжень
18. Дія договору страхування припиняється за згодою сторін, а також у разі:
- а) прийняття рішення на сесії міської ради

- б) відрядження страхувальника на термін більш ніж 20 діб
 - в) закінчення терміна дії, виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі
 - г) перенесення юридичної адреси страхової компанії
19. Діяльність по створенню умов, що забезпечують доступність населення до соціальних установ, здатним надати допомогу і підтримку у важких життєвих ситуаціях, і послугам, пов'язаним із задоволенням соціальних потреб – це:
- а) технологізація соціального простору
 - б) процес соціального простору
 - в) інтеграція соціального простору
 - г) немає вірної відповіді
20. Дати визначення терміну «Страхування»:
- а) економічні відносини з приводу формування юридичними і фізичними особами страхових фондів за рахунок власних коштів
 - б) система економічних відносин з приводу формування цільових страхових фондів і їх використання на відшкодування збитку, а також на попередження певних подій
 - в) система економічних відносин з приводу відшкодування суб'єктам господарювання їх майнових втрат
 - г) процес укладення договору між страхувальником і страхувальником
21. Державні соціальні гарантії – це:
- а) правила укладання трудових договорів
 - б) норми проживання
 - в) мінімальні розміри оплати праці, пенсій, соціальної допомоги та інших виплат, установлені законом
 - г) податкові пільги
22. Державні соціальні стандарти – це:
- а) норми податкового законодавства
 - б) встановлені законами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних соціальних гарантій
 - в) показники доходів населення
 - г) правила надання банківських послуг
23. Джерелом фінансування солідарної системи пенсійного забезпечення є:
- а) обов'язкові страхові внески працюючих осіб і роботодавців
 - б) добровільні внески громадян
 - в) кошти міжнародних організацій
 - г) прибутки комерційних підприємств
24. Для письмового визнання договору страхування необхідна:
- а) тільки письмова заява страхувальника
 - б) тільки письмове повідомлення страхової організації страхувальнику щодо укладення страхової угоди
 - в) достатньо виданого страховиком страхувальнику страхового свідоцтва (страхового полісу)
 - г) не тільки письмова заява страхувальника, а й письмова згода страхової організації на укладання такого договору, підтвердженням якої є страхове свідоцтво (страховий поліс), видане страховиком
25. До видів соціального забезпечення належать:
- а) виключно пенсії
 - б) лише грошові виплати
 - в) соціальні виплати, пільги, послуги
 - г) допомога підприємцям
26. До методів аналізу діагностичної інформації належить:
- а) спостереження

- б) опитування
 - в) тестування
 - г) класифікація
27. До страхових випадків по соціальному страхуванню не належить:
- а) тимчасова непрацездатність
 - б) вагітність і пологи, догляд за малолітньою дитиною
 - в) інвалідність
 - г) природна смерть страхувальника
28. До якої групи методів можна віднести інтерв'ю, анкетування, спостереження, аналіз документів, експертні оцінки?
- а) першої
 - б) другої
 - в) третьої
 - г) четвертої
29. До якої підфункції належить компенсація втрати доходу у зв'язку з виходом на пенсію?
- а) захисної
 - б) реабілітаційної
 - в) компенсаційної
 - г) виробничої
30. Довічні пенсії виплачуються учасникам фондів:
- а) недержавними пенсійними фондами
 - б) страховими компаніями
 - в) банками
 - г) усі відповіді не вірні
31. Довічна обумовлена пенсія – це:
- а) щомісячна виплата, що здійснюється протягом життя учасника пенсійного фонду, але не менше ніж протягом 10 років з дня її призначення
 - б) щомісячна виплата, що здійснюється протягом життя учасника пенсійного фонду і припиняється у разі його смерті за умови, коли загальна сума коштів, виплачених на момент смерті, не менше суми, сплаченої страховій компанії під час укладення договору страхування довічної пенсії
 - в) щомісячна виплата, що здійснюється протягом життя особи, якій вона призначена, а після смерті цієї особи – її подружжю протягом його життя у сумах, визначених договором страхування довічної пенсії подружжя
 - г) всі відповіді вірні
32. Договір страхування – це:
- а) угода двох або кількох осіб, яка спрямована на встановлення, зміну або розірвання між ними правових зв'язків
 - б) тристороння угода сторін, спрямована на розірвання правових зв'язків
 - в) нотаріальна угода між двома особами, яка спрямована на встановлення між ними правових зв'язків
 - г) немає правильної відповіді
33. Договори страхування укладаються:
- а) добровільно
 - б) за рекомендаціями місцевої влади
 - в) за правилами страхування, засвідчуючись страховим свідоцтвом
 - г) усно, обговорюючи всі страхові моменти
34. Дострокове припинення страхової угоди – це:
- а) внутрішнє бажання страховика і страхової компанії припинити дію угоди
 - б) письмове звернення чоловіка (дружини) до страхової компанії щодо припинення дії страхової угоди
 - в) за вимогою пенсійного фонду України

г) дострокове припинення за вимогою страхувальника або страховика, якщо це передбачено умовами договору страхування

35. За полісом обов'язкового страхування цивільної відповідальності страхове відшкодування отримує:

- а) власник поліса
- б) спадкоємці власника поліса
- в) потерпілий, що отримав збиток від дій власника поліса
- г) усе правильно

36. За рівнями складності технології соціальної роботи класифікуються на:

- а) прості, доступні неспеціалістам
- б) складні, що вимагають кваліфікації одного спеціаліста
- в) складні, що вимагають кваліфікації спеціалістів в різних галузях
- г) всі відповіді вірні

37. За рахунок яких джерел формується Пенсійний фонд України?

- а) кошти добровільних внесків громадян
- б) обов'язкові страхові внески, кошти державного бюджету та інші джерела
- в) доходи підприємств від зовнішньої торгівлі
- г) податкові надходження від експорту

38. За своїм походженням слово «технологія» означає:

- а) майстерність
- б) засоби виробництва
- в) письмо
- г) дискусія

39. За ступенем новизни технології бувають:

- а) мезо-технології та мікро-технології
- б) інноваційні та рутинні
- в) мезо-технології та рутинні
- г) інноваційні та мікро-технології

40. За якими принципами формуються державні соціальні стандарти?

- а) таємності й недоступності
- б) соціального партнерства, гласності, наукової обґрунтованості та законодавчого

визначення

- в) економічної ефективності
- г) політичної доцільності

41. Загальний спосіб отримання вичерпної інформації про досліджуваний об'єкт або процес – це:

- а) методика
- б) діагностика
- в) аналіз
- г) немає вірної відповіді

42. Загальний спосіб отримання вичерпної інформації про об'єкт чи процес, що вивчається – це:

- а) експертиза
- б) діагностика
- в) проектування
- г) передбачення

43. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування призначене для:

- а) формування місцевих бюджетів
- б) забезпечення громадян соціальними виплатами у разі настання соціальних ризиків
- в) регулювання рівня податкового навантаження
- г) фінансування комерційних структур

44. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це:

- а) система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом
- б) надання певним категоріям громадян соціальних виплат за рахунок коштів бюджетів
- в) допомога за умови хвороби, безробіття, старості, у зв'язку з нещасними випадками на виробництві
- г) сукупність фінансових методів, форм та важелів управління фінансовими ресурсами, що призначені для матеріального забезпечення громадян у разі настання страхових випадків
45. Зберігачем коштів пенсійного фонду може бути банк, який:
- а) має ліцензію на здійснення діяльності
- б) провадить управління активами створеного ним корпоративного пенсійного фонду
- в) є кредитором адміністратора або осіб, що здійснюють управління активами фонду
- г) є пов'язаною особою фонду
46. Згідно із Законом України «Про пенсійне забезпечення» громадяни України отримують такі види державних пенсій:
- а) трудову та недержавну
- б) трудову та соціальну
- в) державну та недержавну
- г) державну та соціальну
47. Керівництво діяльністю Пенсійного фонду України здійснюється:
- а) правлінням Пенсійного фонду України, чисельність і персональний склад якого затверджуються Кабінетом Міністрів України
- б) головою Пенсійного фонду України, якого затверджує Кабінет Міністрів України
- в) правлінням Пенсійного фонду України, чисельність і персональний склад якого затверджуються Верховною Радою України
- г) спостережною радою Пенсійного фонду України, чисельність і персональний склад якої затверджуються Кабінетом Міністрів України
48. Ключовим джерелом фінансових ресурсів у сфері соціального захисту населення є:
- а) державні кредити
- б) валютні резерви
- в) валовий внутрішній продукт (ВВП)
- г) прибутки підприємств
49. Ключовим принципом формування континентальної моделі соціального захисту є:
- а) надання допомоги лише в разі крайньої потреби
- б) фінансування виключно з державного бюджету
- в) зв'язок між рівнем соціального захисту та тривалістю професійної діяльності
- г) повне фінансування соціальних програм із міжнародних фондів
50. Ключовою проблемою бюджетного фінансування соціальної сфери в Україні є:
- а) збільшення витрат на освіту
- б) надлишкове фінансування місцевих бюджетів
- в) фрагментарність системи фінансування та дублювання функцій
- г) надмірне фінансування оборонної сфери
51. Коли у вітчизняній науковій літературі з'явилося поняття «соціально-педагогічна технологія»?
- а) у 60-х роках XX ст
- б) у 70-х роках XX ст
- в) у 90-х роках XX ст
- г) у 80-х роках XX ст
52. Комплекс способів, за допомогою яких визначають рівень соціального благополуччя / неблагополуччя і соціального здоров'я певного соціального середовища (мікросоціуму) – це:
- а) соціальна реабілітація

- б) соціальна профілактика
 - в) соціальна діагностика
 - г) соціальна експертиза
53. Конструктивна, комплексна, творча діяльність, сутність якої полягає у випереджаючому відображенні дійсності з метою перетворення особистістю себе, власної життєвої ситуації та навколишнього світу – це:
- а) діагностика
 - б) аналіз
 - в) моніторинг
 - г) проектування
54. Корпоративний пенсійний фонд – це:
- а) недержавний пенсійний фонд, засновником якого є юридична особа-роботодавець або декілька юридичних осіб-роботодавців та до якого можуть приєднуватися роботодавці-платники
 - б) недержавний пенсійний фонд, учасниками якого можуть бути будь-які фізичні особи незалежно від місця та характеру їх роботи
 - в) недержавний пенсійний фонд, засновниками якого можуть бути об'єднання юридичних осіб — роботодавців, об'єднання фізичних осіб, включаючи профспілки або фізичні особи, пов'язані за видом їх професійної діяльності
 - г) всі відповіді не вірні
55. Критерієм визначення розміру трудової пенсії є:
- а) тривалість страхового стажу та розмір заробітної плати
 - б) рівень податку на прибуток
 - в) рівень інфляції
 - г) розмір прожиткового мінімуму
56. Маркетинг в страхуванні це метод:
- а) вивчення громадської думки щодо страхування
 - б) комплексного підходу до питань організації та управління комерційною діяльністю страхової компанії
 - в) вивчення ринку страхових послуг
 - г) вивчення платоспроможності населення заданого регіону
57. Метод впливу на психоемоційний та фізичний стан людини за допомогою різних видів художнього та вжиткового мистецтва – це:
- а) арттерапія
 - б) ігрова терапія
 - в) сімейна психотерапія
 - г) соціодрама
58. Метод групової психотерапії, в якому використовується рольова гра, під час якої створюються необхідні умови дня спонтанного вираження індивідом почуттів, що пов'язані з важливими для нього проблемами – це:
- а) соціодрама
 - б) психодрама
 - в) ігрова терапія
 - г) арттерапія
59. Метод соціальної діагностики, який передбачає вияв взаємного зв'язку, взаємного впливу проявів, факторів, встановлених під час проведення діагностики, - це:
- а) метод порівняльного аналізу
 - б) метод класифікації
 - в) метод контент-аналізу
 - г) метод кореляції
60. Молодь - це соціально-демографічна група, вікові критерії якої становлять:
- а) 15-28 років

- б) 14-30 років
- в) 13-34 років
- г) 14-35 років

61. На думку Є. Холостова, способи створення умов для позитивного саморозвитку, соціальної адаптації та соціального захисту клієнта шляхом виховного впливу на його особистість і поведінку відносяться до:

- а) педагогічної технології
- б) соціально-педагогічної технології
- в) психологічної технології
- г) організаційної технології

62. На які групи можна поділити населення залежно від віку?

- а) осіб молодших працездатного віку
- б) осіб працездатного віку
- в) осіб старших працездатного віку
- г) всі відповіді вірні

63. На які основні групи поділяються норми праці трудових процесів?

- а) польові механізовані роботи, транспортні, ремонтно-механічні
- б) роботи по обслуговування тварин, ручні і кінно-ручні роботи
- в) будівельно-монтажні, будівельно-ремонтні та роботи по обслуговувані стаціонарних машин

- г) всі відповіді вірні

64. На яких принципах ґрунтується пенсійна система України?

- а) добровільних внесків населення
- б) солідарності поколінь, обов'язковості страхування, адресності
- в) повного фінансування з місцевих бюджетів
- г) залежності від зовнішніх кредитів

65. На яких рівнях може здійснюватися соціальний діагноз?

а) на рівні суспільства в цілому для виявлення загальних тенденцій розвитку в галузі економіки, соціальної політики, духовного життя

- б) на рівні соціальної групи або територіальної спільності

в) на особистісному рівні, допомагаючи персоніфікувати, надати «адресність» при виявленні проблем життєдіяльності

- г) всі відповіді вірні

66. Назвіть вид безробіття, яке спричиняється скороченням чисельності армії і зайнятих у галузях оборонної промисловості?

- а) технологічне
- б) структурне
- в) конверсійне
- г) кон'юктурне

67. Назвіть вид кооперацій, яка встановлює взаємодію між цехами різного функціонального та технологічного профілю?

- а) міжцехова
- б) внутрішньодільнична
- в) виробнича
- г) споживча

68. Назвіть вид поділу праці, який полягає у відокремленні видів діяльності у межах всього суспільства?

- а) загальний
- б) частковий
- в) одиничний
- г) функціональний

69. Назвіть вид поділу праці, який полягає у спеціалізації окремих працівників в середині

кожного підприємства?

- а) загальний
- б) частковий
- в) одиничний
- г) функціональний

70. Назвіть класифікацію робочого часу?

- а) основний, допоміжний, оперативний, підготовчо-завершальний час
- б) час організаційно-технологічного обслуговування робочого місця, час

безпосереднього виконання роботи

- в) регламентовані перерви, нормована тривалість зміни або дня і час регламентованих простоїв, загальна тривалість зміни
- г) всі відповіді вірні

71. Назвіть показники за якими оцінюють кількість трудових ресурсів?

- а) чисельність населення в працездатному віці
- б) зайнятих у виробництві
- в) потенційних працівників тимчасово незайнятих
- г) всі відповіді вірні

72. Назвіть тип відтворення трудових ресурсів, при якому відбувається зростання освітнього рівня, кваліфікації, фізичних та розумових здібностей працівників тощо

- а) розширене
- б) звужене
- в) екстенсивне
- г) інтенсивне

73. Назвіть форму поділу праці, яка полягає в тому, що характером виконуваних функцій певна частина працівників бере безпосередню участь у технологічному процесі виробництва продукції, а інша - побічно?

- а) функціональний
- б) технологічний
- в) кваліфікаційний
- г) загальний

74. Назвіть якої межі раціонального поділу праці не існує?

- а) економічної
- б) психофізіологічної
- в) соціальної
- г) функціональної

75. Назвіть, що є необхідною формою зв'язку між працівниками, які беруть участь у суспільному процесі праці?

- а) суспільна організація праці
- б) трудова діяльність
- в) дисципліна праці
- г) немає вірної відповіді

76. Найбільш повне визначення пенсії:

- а) грошове забезпечення за вислугу років, з інвалідності, непрацездатності тощо
- б) матеріальне забезпечення громадян у старості, з інвалідності та в разі втрати годувальника, а також за вислугу років у вигляді систематичних грошових виплат
- в) гарантована щомісячна грошова виплата для забезпеченості громадян у старості, на випадок повної чи часткової непрацездатності, втрати годувальника, а також у зв'язку з досягненням законодавчо встановленого стажу роботи у сферах трудової діяльності
- г) грошова виплата (з розрахунку на місяць), призначувана відповідно до встановлених державою правил літнім і непрацездатним громадянам з огляду на визнану суспільством об'єктивно існуючу необхідність надавати таким громадянам утримання чи допомогу за рахунок коштів, асигнованих на ці цілі державою

77. Найбільшого поширення соціальне страхування набуло наприкінці:
- а) XX ст
 - б) XIX ст
 - в) XVIII ст
 - г) XVII ст
78. Наявність яких основних складових частин передбачає трудова діяльність людини?
- а) предмети і засоби праці
 - б) спосіб дії на предмет
 - в) організація та процес праці
 - г) всі відповіді вірні
79. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні здійснюється:
- а) недержавними пенсійними фондами
 - б) страховими компаніями
 - в) банками
 - г) всі відповіді вірні
80. Неоконсервативна модель соціального захисту поширена у:
- а) Німеччині
 - б) Італії
 - в) США
 - г) Японії
81. Об'єктом загальнообов'язкового державного соціального страхування є:
- а) здоров'я працівника, при погіршенні якого виникає право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг
 - б) майно працівника
 - в) відповідальність роботодавця, яка настає під час травм працівників на виробництві
 - г) страховий випадок, із настанням якого у застрахованої особи (члена її сім'ї, іншої особи) виникає право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг
82. Об'єктом соціальної політики є:
- а) виключно малозабезпечені громадяни
 - б) лише бюджетні установи
 - в) виключно ринок праці
 - г) суспільні відносини та процеси, що впливають на соціальну безпеку людини
83. Об'єктами маркетингових досліджень є:
- а) внутрішня і зовнішня інформація
 - б) страхове поле
 - в) діяльність конкурентів
 - г) вивчення страхового ризику
84. Обов'язки страхувальника полягають у наступному:
- а) своєчасно вносити страхові платежі
 - б) повідомити страховика про інші чинні договори; вносити страхові платежі щоквартально протягом місяця; повідомити про інші чинні договори страхування чоловіка (дружини) щодо цього об'єкта
 - в) вносити страхові платежі тільки 1-го числа кожного місяця; повідомити страховика про інші чинні договори страхування щодо цього об'єкта страхування
 - г) вносити страхові платежі з відстрочкою на два місяці; повідомити страховика про інші чинні договори страхування щодо цього об'єкта страхування
85. Одноразова виплата з відкритих пенсійних фондів здійснюється протягом:
- а) робочих днів з дня отримання відповідної заявки та документів
 - б) робочих днів з дня отримання відповідної заявки та документів
 - в) робочих днів з дня отримання відповідної заявки та документів
 - г) 15 робочих днів з дня отримання відповідної заявки та документів
86. Ознакою соціальної держави є:

- а) пріоритетність економічних цілей над соціальними
 - б) повне невтручання держави у соціальну сферу
 - в) забезпечення соціального захисту та рівності можливостей для громадян
 - г) орієнтація соціальної політики лише на працюючих громадян
87. Організаційно-економічний механізм соціального забезпечення – це:
- а) комплекс заходів податкового регулювання
 - б) сукупність методів, форм та інструментів управління системою соціального забезпечення
 - в) процедура розподілу бюджетних доходів між регіонами
 - г) механізм призначення державних субсидій
88. Організація постійного відстеження інформації, включене спостереження, оцінка та аналіз соціальних ситуацій у фокусі їх вимірювання, з прогнозуванням цих змін на певну перспективу – це:
- а) моніторинг
 - б) діагностика
 - в) аналіз
 - г) дослідження
89. Основні складові фінансового механізму соціального страхування:
- а) фінансові методи, фінансові важелі, правове забезпечення, нормативне забезпечення, інформаційне забезпечення
 - б) фінансові методи, фінансові важелі, законодавче забезпечення, нормативне забезпечення, інформаційне забезпечення
 - в) фінансові методи, фінансові важелі, правове забезпечення, законодавче забезпечення, інформаційне забезпечення
 - г) фінансові методи, фінансові важелі, правове забезпечення, нормативне забезпечення, законодавче забезпечення
90. Основним джерелом фінансування загальнообов'язкового соціального страхування є:
- а) обов'язкові страхові внески застрахованих осіб і роботодавців, а також кошти державного бюджету
 - б) добровільні внески громадян
 - в) прибутки підприємств
 - г) благодійні внески громадських організацій
91. Основним завданням організаційно-економічного механізму соціального забезпечення є:
- а) регулювання джерел фінансування соціальних програм
 - б) забезпечення ефективного функціонування системи соціального захисту населення
 - в) контроль за використанням бюджетних коштів у соціальній сфері
 - г) визначення рівня мінімальної заробітної плати
92. Основним критерієм оцінки ефективності фінансування соціальної сфери є:
- а) доступність та якість соціальних послуг для населення
 - б) рівень охоплення населення соціальними програмами
 - в) зниження кількості податкових пільг
 - г) скорочення витрат на утримання державного апарату
93. Основним недоліком південно-європейської моделі соціального захисту є:
- а) високий рівень соціальної захищеності
 - б) активне втручання держави у соціальну сферу
 - в) низький рівень соціального захисту та покладання відповідальності на родину
 - г) гарантування соціальних послуг усім громадянам незалежно від доходів
94. Основним фінансовим джерелом забезпечення добробуту громадян після завершення трудової діяльності є:
- а) доходи підприємств
 - б) благодійні внески
 - в) кошти Пенсійного фонду України

- г) кошти місцевих бюджетів
95. Основними джерелами коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування є:
- а) внески роботодавців та застрахованих осіб
 - б) внески роботодавців
 - в) внески роботодавців і кошти Державного бюджету України
 - г) кошти застрахованих осіб
96. Основною метою встановлення державних соціальних стандартів є:
- а) регулювання зовнішньоекономічної діяльності
 - б) визначення механізму реалізації соціальних прав і гарантій громадян
 - в) розподіл прибутків підприємств
 - г) визначення порядку надання соціальних послуг
97. Основною метою медичного страхування окремих категорій громадян є:
- а) покриття витрат на придбання лікарських засобів
 - б) забезпечення гарантованого доступу до медичних послуг у разі хвороби або травми
 - в) надання фінансової допомоги для оплати навчання
 - г) фінансування діяльності приватних медичних установ
98. Основною метою пенсійної реформи в Україні є:
- а) ліквідація Пенсійного фонду
 - б) зниження пенсійного забезпечення
 - в) створення фінансово збалансованої та сталої пенсійної системи
 - г) перехід до виключно добровільного пенсійного страхування
99. Основною метою соціальної держави є:
- а) зменшення державного боргу
 - б) забезпечення гідного рівня життя громадян та соціальної справедливості
 - в) зменшення витрат державного бюджету на соціальні потреби
 - г) надання соціальної допомоги лише працюючим громадянам
100. Основною метою соціальної політики держави є:
- а) отримання прибутку
 - б) створення умов для розвитку та функціонування соціальних відносин
 - в) контроль над усіма фінансовими ресурсами населення
 - г) ліквідація приватної власності
101. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття:
- а) іноземці та особи без громадянства, які тимчасово працюють за наймом в Україні, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України
 - б) особи, які працюють в умовах трудового договору (контракту), включаючи тих, які проходять альтернативну (невійськову) службу, а також тих, які працюють неповний робочий день або неповний робочий тиждень, та на інших підставах, передбачених законодавством про працю
 - в) працюючі пенсіонери та особи, в яких відповідно до законодавства України виникло право на пенсію
 - г) всі відповіді вірні
102. Пенсійні активи фонду в цінних паперах можуть включати:
- а) цінні папери, емітентами яких є зберігач, особи, що здійснюють управління пенсійними активами, адміністратор, аудитор, засновники фонду
 - б) цінні папери, які не пройшли лістинг фондової біржі або торговельно-інформаційної системи
 - в) цінні папери, емітентами яких є інститути спільного інвестування
 - г) всі відповіді не вірні
103. Пенсійне страхування – це:
- а) гарантована державою система заходів щодо забезпечення громадян у старості, на

випадок хвороби, втрати працездатності

- б) надання певним категоріям громадян соціальних виплат за рахунок коштів бюджетів
- в) допомога за умови хвороби, безробіття, старості, у зв'язку з нещасними випадками на виробництві

г) сукупність фінансових методів, форм та важелів управління фінансовими ресурсами, що призначені для матеріального забезпечення громадян у разі настання страхових випадків

104. Питаннями зайнятості у Німеччині займається:

- а) Міністерство праці
- б) Федеральне відомство праці
- в) Фонд праці
- г) Федеральний фонд в разі втрати працездатності

105. План Беверіджа включав у себе три принципи соціального забезпечення:

- а) універсальність, єдність та інтеграцію
- б) універсальність, єдність та комплексність
- в) універсальність, єдність та справедливість
- г) універсальність, єдність та законність

106. Поняття «технологія» зазвичай вживають для визначення:

- а) опису процесу виконання певної діяльності взагалі
- б) конкретного способу організації і упорядкування діяльності в наукового опису процесу виробництва

- в) всі відповіді вірні
- г) немає вірної відповіді

107. Право на забезпечення державним соціальним страхуванням мають:

- а) усі громадяни України та громадяни інших держав
- б) застраховані громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства та члени їх сімей, які проживають в Україні

в) громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства та члени їх сімей, які проживають в Україні

- г) лише застраховані громадяни України

108. Право соціального захисту – це:

- а) галузь кримінального права
- б) система норм, що регулюють соціальні відносини у сфері підтримки громадян
- в) порядок призначення субсидій
- г) система контролю за доходами населення

109. Принцип соціальної діагностики, який полягає у встановленні достовірності соціальної інформації, перевірки її за допомогою різних процедур чи джерел даних, є принципом

- а) системності
- б) верифікації
- в) об'єктивності
- г) ефективності

110. Проектна стратегія, що дозволяє повертатися безпосередньо в процесі проектної діяльності до одного із попередніх етапів конструювання, є стратегією

- а) лінійною
- б) нелінійною
- в) циклічною
- г) адаптивною

111. Протиправні дії, що регулюються нормами адміністративного, цивільного, трудового та іншими галузями права – це:

- а) злочин
- б) проступок
- в) прекуртори
- г) деліквентна поведінка

112. Процес створення соціальних об'єктів, якостей, процесів і відносин. Це конструювання індивідом, групою або організацією дії, спрямованої на досягнення соціально значущої мети і локалізованого за місцем, часом і ресурсам – це:
- а) соціальне проектування
 - б) соціальна діагностика
 - в) соціальне дослідження
 - г) соціальний аналіз
113. Робота, спрямована на відновлення морального, психічного та фізичного стану дітей і молоді, їх соціальних функцій, приведення індивідуальної чи колективної поведінки у відповідність до загально визнаних суспільних правил і норм – це:
- а) соціальна профілактика
 - б) соціальна допомога
 - в) соціальна реабілітація
 - г) соціальне інспектування
114. Розмір мінімальної пенсії в Україні залежить від:
- а) розміру мінімальної заробітної плати
 - б) межі бідності
 - в) розміру прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб
 - г) розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб
115. Система вчинків людей соціальних груп, що суперечать нормам шаблонам і стандартам людини – це:
- а) деліквентна поведінка
 - б) девіантна поведінка
 - в) патохарактерологічна поведінка
 - г) вірної відповіді немає
116. Система соціального захисту в Україні найбільшою мірою відповідає:
- а) англійській
 - б) австралійській
 - в) німецькій
 - г) шведській
117. Скандинавська модель соціального захисту передбачає:
- а) загальний доступ до соціальних послуг для всіх громадян
 - б) адресну допомогу лише окремим категоріям громадян
 - в) фінансування соціальної сфери виключно за рахунок страхових внесків
 - г) повну відсутність соціального страхування
118. Солідарна система пенсійного забезпечення передбачає:
- а) накопичення коштів громадянами самостійно
 - б) забезпечення пенсій за рахунок обов'язкових внесків працюючих громадян
 - в) виплату одноразової допомоги при досягненні пенсійного віку
 - г) фінансування соціальних послуг
119. Соціальна група у сфері соціального захисту – це:
- а) група людей, які мають однаковий дохід
 - б) категорія людей зі спільними ознаками, які потребують соціальних послуг
 - в) група чиновників, які надають соціальні послуги
 - г) об'єднання підприємців
120. Соціальна підтримка – це:
- а) система пільг для всіх громадян
 - б) матеріальна допомога виключно працівникам підприємств
 - в) пенсійна програма для військових
 - г) система заходів для громадян, які не мають права на соціальні виплати, але потребують допомоги
121. Соціальна підтримка надається на основі принципу:

- а) рівності доходів
 - б) адресності допомоги
 - в) обов'язкового страхування
 - г) допомоги лише працюючим особам
122. Соціальна пенсія – це:
- а) пенсія для працюючих громадян
 - б) щомісячна державна виплата особам, які не є працездатними з певних причин (за віком, по інвалідності, по втраті годувальника)
 - в) додаткова виплата до заробітної плати
 - г) пенсія, що надається лише держслужбовцям
123. Соціальна політика держави – це:
- а) діяльність держави щодо створення соціально-економічних умов життя суспільства
 - б) діяльність для підвищення доходів підприємств
 - в) програма з розвитку бізнесу
 - г) боротьба з еміграцією
124. Соціальна технологія має власний понятійний апарат і включає наступні вузлові поняття:
- а) соціальна проблема та соціальний результат
 - б) формування цілей та соціальна дія
 - в) соціальний ризик та соціальна помилка
 - г) всі відповіді вірні
125. Соціальне забезпечення – це:
- а) система юридичних норм, які регулюють соціальний захист населення при настанні страхових випадків, передбачених законодавством
 - б) надання певним категоріям громадян соціальних виплат за рахунок коштів бюджетів
 - в) допомога за умови хвороби, безробіття, старості, у зв'язку з нещасними випадками на виробництві
 - г) усі відповіді вірні
126. Соціальне задоволення – це:
- а) дотація на житлово-комунальні послуги
 - б) механізм залучення суб'єктів господарювання до надання соціальних послуг
 - в) пільга для підприємців
 - г) система призначення пенсій
127. Соціальне страхування – це:
- а) система юридичних норм, які регулюють соціальний захист населення при настанні страхових випадків, передбачених законодавством
 - б) надання певним категоріям громадян соціальних виплат за рахунок коштів бюджетів
 - в) допомога за умови хвороби, безробіття, старості, у зв'язку з нещасними випадками на виробництві
 - г) усі відповіді вірні
128. Соціальне страхування – це:
- а) надання одноразової соціальної допомоги
 - б) система заходів держави щодо захисту громадян від соціальних ризиків шляхом обов'язкових внесків
 - в) дотації для підприємств
 - г) фінансування соціальних пільг окремим категоріям населення
129. Соціальне страхування населення в Швеції є:
- а) обов'язковим
 - б) добровільним
 - в) вибірковим
 - г) всі відповіді вірні
130. Специфічні способи пізнання і перетворення окремих сфер суспільного життя, що

притаманні тій чи іншій системі знань відносяться до

- а) загально-наукових методів
- б) спеціальних наукових методів
- в) загальних (філософських) методів
- г) педагогічних методів

131. Специфічна діяльність, результатом якої є науково-теоретично і практично обґрунтоване визначення варіантів прогнозованого і планового розвитку нових процесів і явищ – це:

- а) прогнозування
- б) діагностика
- в) проектування
- г) консультування

132. Способи, засоби і правила впорядкування соціального об'єкта з метою регулювання та оптимізації відносин з ним – це:

- а) соціальний механізм
- б) соціальні технології
- в) соціальна робота
- г) соціальні питання

133. Страхові внески залежно від виду встановлюються для роботодавців на календарний рік у відсотках до:

- а) розміру отриманого прибутку
- б) розміру виручки від реалізації
- в) розміру валового доходу
- г) до сум фактичних витрат на оплату праці та інших виплат найманим працівникам

134. Страхова послуга – це:

- а) страховий поліс
- б) процес укладання договору страхування
- в) продукт праці колективу страхової компанії, що задовольняє потребу страхувальника у безпеці в обмін на грошовий еквівалент у формі страхової премії
- г) набір основних і допоміжних послуг, що реалізуються страхувальникові

135. Страхове зобов'язання – це:

а) страховий агент при майновому страхуванні і страхуванні відповідальності повинен відшкодувати страхувальникові або іншій особі, на користь якої укладено нотаріальний договір страхування, завдані збитки в межах обумовленої - страхової суми, а в разі особистого страхування - виплатити відповідну грошову суму

б) правовідносини, згідно з якими одна сторона (страхувальник) зобов'язується сплатити встановлений законом або договором страховий внесок (страхову премію), а інша сторона (страховик) зобов'язується в разі настання передбачуваної договором страхування події (страхового випадку) при майновому страхуванні і страхуванні відповідальності відшкодувати страхувальникові або іншій особі, на користь якої укладено договір страхування, завдані збитки в межах обумовленої - страхової суми, а в разі особистого страхування - виплатити відповідну грошову (страхову) суму

в) у разі настання передбачуваної договором страхування події (страхового випадку) при майновому страхуванні і страхуванні відповідальності відшкодування страхувальникові або іншій особі, на користь якої укладено договір страхування, завдані збитки в межах обумовленої - страхової суми, а в разі особистого страхування – не підлягають виплаті

г) правильної відповіді немає

136. Страховий брокер є представником:

- а) генерального страхового агента
- б) страховика
- в) страхувальника
- г) асоціації брокерів

137. Страховий випадок – це:

- а) період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування
- б) обставини, внаслідок яких громадяни та/ або члени їх сімей можуть втратити тимчасово чи назавжди засоби до існування і потребують матеріальної підтримки або соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням
- в) подія, з настанням якої виникає право застрахованої особи на отримання матеріального забезпечення чи соціальних послуг, передбачених законами України з окремих видів страхування
- г) система юридичних норм, які регулюють соціальний захист населення при настанні страхових випадків, передбачених законодавством

138. Страховий ризик – це:

- а) період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування
- б) обставини, внаслідок яких громадяни та/ або члени їх сімей можуть втратити тимчасово чи назавжди засоби до існування і потребують матеріальної підтримки або соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням
- в) подія, з настанням якої виникає право застрахованої особи на отримання матеріального забезпечення чи соціальних послуг, передбачених законами України з окремих видів страхування
- г) система юридичних норм, які регулюють соціальний захист населення при настанні страхових випадків, передбачених законодавством

139. Страховий ринок – це:

- а) особливе соціально-економічне середовище, певна сфера економічних стосунків, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист
- б) сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності
- в) особливий сектор ринку, на якому здійснюється купівля та продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція та ціна на цей товар
- г) частина ринку капіталів, де здійснюються емісія, купівля і продаж цінних паперів

140. Страховий стаж – це:

- а) період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування
- б) обставини, внаслідок яких громадяни та/ або члени їх сімей можуть втратити тимчасово чи назавжди засоби до існування і потребують матеріальної підтримки або соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням
- в) подія, з настанням якої виникає право застрахованої особи на отримання матеріального забезпечення чи соціальних послуг, передбачених законами України з окремих видів страхування
- г) система юридичних норм, які регулюють соціальний захист населення при настанні страхових випадків, передбачених законодавством

141. Страхування відповідальності поділяється на такі види:

- а) страхування професійної відповідальності
- б) страхування відповідальності за екологічне забруднення
- в) страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів
- г) усе правильно

142. Строк давності у разі стягнення страхових внесків, пені та фінансових санкцій становить:

- а) 5 років
- б) 10 років
- в) 15 років

- г) не застосовується
143. Сукупність способів професійного впливу на соціальний об'єкт із метою його поліпшення, забезпечення оптимізації функціонування при можливому тиражуванні певної системи впливу – це:
- а) соціальні технології
 - б) технології посередництва
 - в) технології консультування
 - г) технології соціальної діагностики
144. Сума, на яку може претендувати власник полісу зі страхування життя в разі припинення дії полісу, являє собою:
- а) страхове відшкодування
 - б) страхову виплату
 - в) викупну суму
 - г) суму страхової премії
145. Сутність якого діагнозу полягає в точному визначенні причинно-наслідкових зв'язків, породжених умовами життя клієнтів соціального обслуговування?
- а) соціального
 - б) економічного
 - в) етичного
 - г) немає вірної відповіді
146. Сучасна пенсійна система не включає:
- а) недержавні пенсійні фонди
 - б) страхові компанії зі страхування життя та пенсій
 - в) державний пенсійний фонд
 - г) страхові компанії із загальних видів страхування
147. Термін «соціальна діагностика» отримав поширення
- а) в кінці XIX ст
 - б) в 10-20-х рр. XX ст
 - в) в 20-30-х рр. XX ст
 - г) в 30-40-х рр. XX ст
148. Технології, в основі яких лежить залежність реалізації потреб і бажань засуджених від їхньої правослужняної поведінки, - це технології
- а) демократичні
 - б) співробітництв
 - в) стимулюючі
 - г) освітні
149. Технології, які застосовуються в соціальній роботі, виступають у формі:
- а) знань (наука)
 - б) знань та умінь (навчання)
 - в) знань, умінь, досвіду і практики (діяльність)
 - г) всі відповіді вірні
150. Технологія соціальної роботи з жінками в Україні, яка почала використовуватися раніше за інших, - це:
- а) жіноча гімназія
 - б) бізнес-інкубатор
 - в) притулки для жінок
 - г) створення коаліцій «Сім'я без насильства»
151. Технологія соціальної роботи, що становить комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на попередження соціальних проблем, соціальної дисгармонії, соціальних наслідків тиску на особистість складних умов життя, негативних умов соціалізації – це:
- а) соціальне консультування
 - б) соціальна реабілітація

- в) соціальна діагностика
 - г) соціальна профілактика
152. Трудова пенсія – це:
- а) одноразова соціальна допомога
 - б) пенсія, призначена особам, які досягли пенсійного віку та мають необхідний страховий стаж
 - в) грошова допомога без урахування стажу
 - г) дотація для безробітних
153. У Великобританії вік виходу на пенсію для чоловіків становить:
- а) 55 років
 - б) 60 років
 - в) 62 роки
 - г) 65 років
154. У вирішенні яких проблем технологічна культура клієнта визначається ступенем володіння технологічними засобами суспільства?
- а) економічних
 - б) соціальних
 - в) психологічних
 - г) немає вірної відповіді
155. У чому полягає особливість недержавного пенсійного забезпечення?
- а) фінансування здійснюється виключно з державного бюджету
 - б) участь у системі є обов'язковою для всіх громадян
 - в) система формується на основі добровільних внесків громадян та роботодавців
 - г) здійснюється лише шляхом надання соціальних послуг
156. У чому полягає політична функція соціального забезпечення?
- а) сприяння реалізації завдань соціальної політики
 - б) зменшення рівня демократії
 - в) розвиток ринку
 - г) вплив лише на економічні процеси
157. У чому полягає принцип суброгації?
- а) страхування можливе тільки за умови високої довіри між сторонами
 - б) страховик, виплативши страхове відшкодування, повинен повернути страхувальника в первинне, до страхового випадку, фінансове становище
 - в) перехід до страховика, що виплатив страхове відшкодування, права вимагати компенсацію від винної особи в завданому збитку
 - г) право страховика звертатися до інших страховиків, які за попередніми полісами несуть відповідальність перед одним і тим же страхувальником з пропозицією розділити витрати на відшкодування збитків
158. У якій моделі соціальної політики держава мінімально втручається у процес перерозподілу доходів?
- а) англосаксонській
 - б) скандинавській
 - в) континентальній
 - г) південно-європейській
159. У якому документі визначено норми щодо встановлення державних соціальних стандартів і гарантій в Україні?
- а) Кодекс законів про працю
 - б) Бюджетний кодекс України
 - в) Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»
 - г) Конституція України
160. У якому році і в якій країні з'явився термін «соціальний захист»?

- а) 1950 в Канаді
- б) 1935 в США
- в) 1917 в США
- г) 1883 в Великій Британії

161. У якому році був прийнятий Закон «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»?

- а) у 1991 році
- б) у 1992 році
- в) у 1997 році
- г) у 1999 році

162. Укажіть, що являє собою природно-історичну сукупність людей, яка формується і безперервно відтворюється як в процесі виробництва, так і самого життя ?

- а) суспільство
- б) населення
- в) люди
- г) трудові ресурси

163. Україні згідно з чинним законодавством практичного поширення набули дві форми добровільного медичного страхування:

- а) безперервне страхування здоров'я і страхування здоров'я на випадок хвороби
- б) безперервне страхування здоров'я і страхування на випадок смерті
- в) безперервне страхування здоров'я і страхування здоров'я на випадок старості
- г) безперервне страхування здоров'я і довічне страхування здоров'я на випадок хвороби

164. Україні найбільшого розвитку і відповідного правового оформлення набуло:

- а) соціальне забезпечення
- б) соціальне страхування
- в) пенсійне забезпечення
- г) медичне страхування

165. Усвідомлення необхідності вирішення деякої соціальної проблеми з допомогою моделювання можливих варіантів перетворення соціальної ситуації відбувається на етапі:

- а) соціального замовлення
- б) формулювання проблеми
- в) визначення мети
- г) паспортизації об'єкта

166. Фінансовий механізм регулювання соціального страхування це:

- а) система юридичних норм, які регулюють соціальний захист населення при настанні страхових випадків, передбачених законодавством
- б) надання певним категоріям громадян соціальних виплат за рахунок коштів бюджетів
- в) допомога за умови хвороби, безробіття, старості, у зв'язку з нещасними випадками на виробництві

г) сукупність фінансових методів, форм та важелів управління фінансовими ресурсами, що призначені для матеріального забезпечення громадян у разі настання страхових випадків

167. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності:

- а) некомерційна самоврядна організація
- б) комерційна організація
- в) державна самоврядна організація
- г) саморегулятивна організація

168. Франшиза – це:

- а) знижка страхового платежу, передбачена договором страхування
- б) рівень страхової суми по відношенню до вартості об'єкту страхування
- в) це звільнення страховика від покриття збитків, передбачене страховим договором
- г) особливий вид страхових договорів

169. Хто вважається засновником системи державного соціального забезпечення?

- а) Ярослав Мудрий
 - б) Вільям Беверідж
 - в) Отто фон Бісмарк
 - г) Володимир Великий
170. Хто може бути суб'єктом надання соціальних послуг?
- а) лише державні установи
 - б) благодійні організації
 - в) будь-яка установа або особа, що відповідає стандартам у цій сфері
 - г) виключно міжнародні фонди
171. Хто належить до економічно-неактивного населення?
- а) учні, студенти, слухачі, курсанти денної форми навчання
 - б) особи які одержують пенсію за віком
 - в) особи які зайняті веденням домашнього господарства, доглядом за дітьми, хворими
 - г) всі відповіді вірні
172. Ціною страхової послуги є:
- а) страхова сума
 - б) страхова подія
 - в) страховий тариф
 - г) брокерах
173. Це прийнята розрахункова або фактично досягнута величина, яка характеризує стан поділу праці?
- а) межі поділу праці
 - б) рівень поділу праці
 - в) граничні межі поділу праці
 - г) кооперація праці
174. Чи підлягають вирішенню в суді спори за договорами страхування:
- а) ні, не підлягають
 - б) так, згідно з чинним в Україні законодавством
 - в) розглядаються усі спори за договорами, окрім договорів страхування
 - г) підлягають, тільки в особистих випадках
175. Чим відрізняється страховий брокер від агента:
- а) не має відмінностей
 - б) кількістю працівників
 - в) розміром отриманої комісійної винагороди
 - г) агент завжди представляє інтереси страховика
176. Чому сприяє застосування прогресивних норм на виробництво?
- а) зростанню продуктивності праці та раціональному використанні робочого часу
 - б) поширенню передового досвіду
 - в) підвищенню ефективності виробництва
 - г) всі відповіді вірні
177. Що є вираженням якісної характеристики людини?
- а) ресурси людини
 - б) вік людини
 - в) трудовий стаж людини
 - г) немає вірної відповіді
178. Що є завданням наукової організації праці?
- а) розробка раціональних форм поділу та кооперації праці і поліпшення організації та обслуговування робочих місць
 - б) вивчення і поширення передових прийомів та методів праці і підготовка та підвищення кваліфікації кадрів
 - в) поліпшення умов праці, впровадження фізіологічно обґрунтованих режимів праці та відпочинку

- г) всі відповіді вірні
179. Що є однією з основних проблем чинної системи соціального захисту в Україні?
- а) надлишок соціальних послуг
 - б) застарілість нормативної бази та фрагментація законодавства
 - в) недостатнє оподаткування
 - г) відсутність міжнародних угод
180. Що є основними напрямками діяльності соціальних установ?
- а) допомога і підтримка в ситуаціях природного або соціального ризику та відновлення втрачених соціальних зв'язків і ролей
 - б) психологічна підтримка і допомога, навчання реальним методам занять у вільний час, організація дозвілля та емоційної підтримки
 - в) створення нових соціальних зв'язків, розвиток потреби у діяльнісних заняттях, навчання навичкам безпечного проживання
 - г) всі відповіді вірні
181. Що є основною функцією накопичувальної пенсійної системи?
- а) накопичення коштів на персональних пенсійних рахунках громадян
 - б) забезпечення адресної соціальної допомоги
 - в) виплата дотацій підприємствам
 - г) оплата медичних послуг
182. Що є основою соціального захисту?
- а) соціальне страхування
 - б) житлові субсидії
 - в) продаж товарів за цінами, нижчими за їхню собівартість
 - г) безоплатний проїзд деяких категорій населення у міському транспорті
183. Що є основою формування соціальності людини в процесі соціальної роботи?
- а) ресурси людини
 - б) цінності людини
 - в) адаптація людини
 - г) немає вірної відповіді
184. Що є різновидом норми часу і являє собою встановлену кількість тварин, одиниць обладнання, виробничої площі та ін., які мають обслуговувати протягом зміни один або декілька працівників?
- а) норма виробітку
 - б) норма обслуговування
 - в) нормоване завдання
 - г) норма чисельності
185. Що є складовою частиною людських ресурсів, які в свою чергу є складовою населення?
- а) трудові ресурси
 - б) робоча сила
 - в) особовий персонал
 - г) кадри
186. Що відкриває сутність соціальної технології через систему взаємозв'язаних і взаємообумовлюючих понять?
- а) мета соціальної діяльності
 - б) соціальні зв'язки і відносини
 - в) умови і ознаки технологізації
 - г) всі відповіді вірні
187. Що відноситься до норми праці?
- а) система планування роботи підприємства
 - б) організація оплати праці
 - в) управління соціально-правовими відносинами
 - г) всі відповіді вірні

188. Що визначає Закон України «Про соціальні послуги»?
- а) законодавчі засади організації державного бюджету
 - б) порядок надання податкових пільг
 - в) організаційно-правові засади надання соціальних послуг громадянам, які потребують допомоги
 - г) порядок укладення трудових договорів
189. Що визначає напрямки діяльності із створення нових установ і соціальних служб, здатних вирішувати існуючі соціальні проблеми індивіда і групи, про доцільність яких свідчить моніторинг соціального самопочуття населення території?
- а) технологізація
 - б) інтеграція
 - в) соціалізація
 - г) немає вірної відповіді
190. Що використовується для більш поглибленого вивчення трудових процесів чи окремих його елементів, проводиться за допомогою секундоміра?
- а) хронографія
 - б) хронометраж
 - в) фотохронометраж
 - г) немає вірної відповіді
191. Що включає в себе поняття «предмети праці»?
- а) те, на що спрямована праця
 - б) машини, механізми
 - в) працівники, профспілки, роботодавці
 - г) немає вірної відповіді
192. Що включає метод обробки та аналізу інформації?
- а) аналіз проблем
 - б) аналіз факторів, що викликають проблему
 - в) аналіз взаємного впливу факторів та порівняння різної інформації
 - г) всі відповіді вірні
193. Що входить до основних форм соціального забезпечення в Україні?
- а) обов'язкове державне пенсійне страхування
 - б) кредитування населення
 - в) створення нових підприємств
 - г) введення податків
194. Що входить до системи обов'язкового державного соціального страхування?
- а) страхування працівників підприємств незалежно від форми власності
 - б) кредитування малого бізнесу
 - в) соціальна допомога за рахунок благодійних фондів
 - г) дотації на розвиток інфраструктури
195. Що входить до складу пенсійної системи України?
- а) лише державні пенсії
 - б) приватні пенсійні рахунки
 - в) виключно система соціальних пільг
 - г) накопичувальна та солідарна складові
196. Що входить до структури прожиткового мінімуму?
- а) лише набір продуктів харчування
 - б) лише вартість житла
 - в) фізіологічний та соціальний мінімум
 - г) мінімальна заробітна плата
197. Що з нижченаведеного не є принципом страхування:
- а) страховий інтерес
 - б) зворотність

- в) причинно-наслідковий зв'язок між збитком і подією, яка до нього привела
 - г) відшкодування у межах реальних понесених витрат
198. Що лежить в основі типології соціальних технологій?
- а) ступінь асоціювання об'єкта впливу, масштаби і ієрархія впливу та мета, що реалізована в результаті застосування даної технології
 - б) сфера соціалізації та життєдіяльності людей, ступінь зрілості соціальних об'єктів та рівень розробки соціальних технологій
 - в) інструментарій, способи і засоби впливу, використовувані для вирішення поставлених завдань та область суспільного життя (економіка, освіта, охорона здоров'я, наукова діяльність)
 - г) всі відповіді вірні
199. Що обумовлює здатність індивідуума будувати і здійснювати свою програму дії, реалізовувати свої конструктивні можливості?
- а) ресурси людини
 - б) бажання людини
 - в) страховий стаж людини
 - г) немає вірної відповіді
200. Що означає повну реалізацію інтелектуального та фізичного потенціалу праці у процесі їх трудової діяльності?
- а) мотивація трудової активності
 - б) технологічної дисципліни
 - в) виробничої дисципліни
 - г) всі відповіді вірні
201. Що означає технологізація соціального простору?
- а) надання соціальної дії динамічного, цілеспрямованого і конструктивно-творчого характеру, забезпечення його ефективності
 - б) надання соціальних виплат
 - в) надання соціальних послуг
 - г) немає вірної відповіді
202. Що передбачає вивчення затрат робочого часу комбінованим способом, коли процес праці розділяється, як при хронометражі, але вивчається протягом робочого дня, як при хронографії?
- а) хронографія
 - б) хронометраж
 - в) фотохронометраж
 - г) немає вірної відповіді
203. Що передбачає демографічна функція соціального забезпечення?
- а) стимулювання створення та розвитку сім'ї
 - б) розвиток приватного підприємництва
 - в) контроль над цінами
 - г) зниження витрат бюджету
204. Що передбачає послідовну фіксацію затрат робочого часу на трудові прийоми в порядку їх виконання?
- а) хронографія
 - б) хронометраж
 - в) фотохронометраж
 - г) немає вірної відповіді
205. Що передбачає реабілітаційна підфункція у сфері соціального забезпечення?
- а) компенсацію втраченого доходу
 - б) захист від негативних соціальних ситуацій
 - в) відновлення можливості працювати для осіб, які втратили працездатність
 - г) зниження податкового навантаження

206. Що передбачає соціальне страхування на випадок безробіття?
- а) одноразову грошову допомогу при народженні дитини
 - б) компенсацію за втрату доходу через відсутність роботи
 - в) пільгове кредитування молоді
 - г) зниження податкового навантаження
207. Що передбачає технологізація соціального простору?
- а) дотримання принципів соціальної роботи та використання форм, методів і засобів соціальної роботи з людиною
 - б) формування стратегії діяльності залежно від особистісних ресурсних можливостей клієнта, його здібностей і мотивів
 - в) використання можливостей і умов, що створюються в суспільстві для реалізації ресурсних можливостей людини
 - г) всі відповіді вірні
208. Як називається історичний та соціально-економічний обумовлений процес постійного і безперервного поповнення людських поколінь в результаті взаємодії народжуваності та смертності?
- а) населення
 - б) трудові ресурси
 - в) розширене відтворення
 - г) відтворення населення
209. Як називається безробіття, яке тісно пов'язане з переходом до нової технології, механізації і автоматизації ручної праці?
- а) технологічне
 - б) структурне
 - в) конверсійне
 - г) кон'юктурне
210. Як називається встановлена законодавством тривалість робочого дня, робочого тижня?
- а) робочий час
 - б) норма часу
 - в) норма виробітку
 - г) нормоване завдання
211. Як називається діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб, що не суперечить законодавству, приносить трудовий дохід у грошовій або іншій формі?
- а) праця
 - б) людський капітал
 - в) зайнятість
 - г) безробіття
212. Як називається діяльність протягом повного робочого дня, яка забезпечує дохід у нормальних для даного регіону розмірах?
- а) повна зайнятість
 - б) неповна зайнятість
 - в) явна неповна зайнятість
 - г) прихована неповна зайнятість
213. Як називається дисципліна, яка вимагає точного виконання всіх вимог технологічного процесу на виробництві?
- а) трудова
 - б) технологічна
 - в) виробнича
 - г) економічна
214. Як називається дисципліна, яка передбачає дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку в підприємстві?

- а) трудова
- б) технологічна
- в) виробнича
- г) економічна

215. Як називається задача організації праці, яка полягає у максимальному зменшенні витрат на виробництво?

- а) економічна
- б) психофізіологічна
- в) соціальна
- г) виробнича

216. Як називається зайнятість конкретної особи протягом неповного робочого часу або з неповною оплатою чи недостатньою ефективністю?

- а) повна
- б) неповна
- в) явна неповна
- г) прихована неповна

217. Як називається зайнятість, яка проявляється у добровільній додатковій постійній або тимчасовій трудовій діяльності осіб, які вже мають основну роботу або зайняті навчанням з відривом від виробництва?

- а) первинна
- б) вимушена
- в) добровільна
- г) вторинна

218. Як називається зайнятість, яка характеризується зайнятістю за основним місцем роботи?

- а) первинна
- б) вимушена
- в) добровільна
- г) вторинна

219. Як називається зайнятість, яка характеризується стабільністю місця роботи?

- а) вимушена
- б) добровільна
- в) постійна
- г) тимчасова

220. Як називається зворотна сторона поділу праці, форма об'єднання трудової діяльності певної чисельності людей, що беруть участь у виконанні одного і того ж або різних, але пов'язаних між собою виробничих процесів?

- а) спеціалізація праці
- б) кооперація праці
- в) інтеграція праці
- г) поділ праці

221. Як називається максимально допустима чисельність працівників?

- а) норма виробітку
- б) норма часу
- в) норма обслуговування
- г) норма чисельності

222. Як називається нижня і верхня межа, нижче та вище яких, відповідно, поділ праці є недопустимий?

- а) межі поділу праці
- б) рівень поділу праці
- в) граничні межі поділу праці
- г) немає вірної відповіді

223. Як називається обсяг робіт, які повинна виконати група людей на певний період?

- а) нормоване завдання
 - б) норма часу
 - в) норма обслуговування
 - г) норма чисельності
224. Як називається обґрунтоване визначення кількості конкретних ресурсів?
- а) нормування
 - б) метод
 - в) методика
 - г) немає вірної відповіді
225. Як називається процес розмежування різних видів діяльності людей, наслідок спеціалізації працівників на виконанні певного кола функцій за яких окремі працівники виконують різні роботи або операції що доповнюють одна одну?
- а) поділ праці
 - б) спеціалізація праці
 - в) міжнародний поділ праці
 - г) кооперація праці
226. Як називається робота за тимчасовими контрактами?
- а) постійна зайнятість
 - б) тимчасова зайнятість
 - в) сезонна зайнятість
 - г) нерегламентована зайнятість
227. Як називається розрахований обсяг роботи, який потрібно виконати за зміну певним робітником?
- а) норма виробітку
 - б) норма часу
 - в) норма обслуговування
 - г) норма чисельності
228. Як називається система взаємодії працівників один з одним та із засобами виробництва в процесі трудової діяльності з метою досягнення певних намічених кінцевих результатів?
- а) організація праці
 - б) трудова діяльність
 - в) ринок праці
 - г) соціально-трудова відносина
229. Як називається сукупність людей, які проживають на певній території?
- а) людство
 - б) суспільство
 - в) населення
 - г) трудові ресурси
230. Як називається тип відтворення трудових ресурсів, який передбачає збільшення чисельності трудових ресурсів без зміни їхніх якісних характеристик?
- а) розширене
 - б) звужене
 - в) екстенсивне
 - г) інтенсивне
231. Як називається трудова активність, яка характеризує перевиконання працівником виробничих показників?
- а) виробничо-економічна
 - б) розвиток особистості у процесі трудової діяльності
 - в) громадська активність у процесі виробництва
 - г) творча
232. Як називається час, що передбачений виробничим завданням?
- а) продуктивний

- б) нормований
 - в) ненормований
 - г) немає вірної відповіді
233. Як називається час, який витрачається на зміну форми, розміру або властивості предмету праці та на додаткові дії, необхідні для цієї зміни?
- а) допоміжний
 - б) оперативний
 - в) підготовчо-завершальний
 - г) безпосереднього виконання
234. Як називається час, який витрачається, як правило, один раз на всю роботу (партію предметів праці) і не залежить від кількості виробів (обсягу робіт), що виконується за даним завданням?
- а) виробничого процесу
 - б) нерегламентованих простоїв
 - в) підготовчо-завершальний
 - г) безпосереднього виконання
235. Як називається час, який витрачається на виконання робіт, що забезпечують можливість протікання основного процесу?
- а) допоміжний
 - б) оперативний
 - в) підготовчо-завершальний
 - г) безпосереднього виконання
236. Як називається частина населення, яка пропонує свою працю для виробництва товарів і надання різноманітних послуг?
- а) пасивна
 - б) економічно-активне
 - в) працездатна
 - г) економічно-неактивне
237. Як називаються регламентовані затрати часу?
- а) норма виробітку
 - б) норма часу
 - в) норма обслуговування
 - г) норма чисельності
238. Як називаються суспільно-необхідні затрати робочого часу на виробництво продукції?
- а) міра праці
 - б) норма часу
 - в) норма виробітку
 - г) нормоване завдання
239. Як називаються трудові колективи, які характеризуються сталістю земельних угідь, засобів і предметів праці та робочою силою?
- а) постійні
 - б) тимчасові
 - в) сезонні
 - г) немає вірної відповіді
240. Які існують типи норм праці?
- а) галузеві і міжгалузеві
 - б) постійні і сезонні
 - в) тимчасові і перспективні та єдині і типові
 - г) всі відповіді вірні
241. Які завдання вирішує соціальна діагностика?
- а) виявлення специфічних соціальних якостей, особливостей розвитку та поведінки клієнта

- б) визначення ступеня розвиненості різних властивостей, їх вираженості в кількісних і якісних показниках
 - в) опис діагностованих особливостей клієнта, коли це необхідно та ранжування специфічних властивостей клієнта
 - г) всі відповіді вірні
242. Які категорії громадян підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню?
- а) особи, які отримують соціальні субсидії
 - б) усі особи, які здійснюють трудову діяльність і сплачують страхові внески
 - в) винятково пенсіонери
 - г) особи, зареєстровані в службі зайнятості як безробітні
243. Які методи використовуються в практиці соціально-педагогічної роботи найчастіше з метою збору інформації щодо окремих суспільних проблем та визначення ставлення людей до них?
- а) спостереження
 - б) опитування
 - в) соціологічні
 - г) анкетування
244. Які називаються норми праці, які діють в межах України?
- а) республіканські
 - б) зональні
 - в) обласні
 - г) галузеві
245. Які основні ознаки соціальних технологій?
- а) вони спрямовані на задоволення потреб людини, народжуються з повсякденного життя або створюються спеціально
 - б) вони є інструментом управління і мають правове регулювання і т. д
 - в) вони можуть бути чітко алгоритмізовані (законом, інструкцією) або носити творчий характер, спрямовані на перетворення проблем людини шляхом впливу на його свідомість і підсвідомість або процесів і явищ суспільства в цілому
 - г) всі відповіді вірні
246. Які основні форми соціального захисту використовуються в Україні?
- а) соціальне кредитування та меценатство
 - б) соціальне страхування, соціальне забезпечення, соціальна допомога
 - в) програми підтримки економічно активного населення
 - г) надання адресної грошової допомоги лише працюючим громадянам
247. Які процедурні етапи виділяють у технології соціальної діагностики?
- а) ознайомлення з клієнтом, постановка завдань, виділення складу діагностованих ситуацій, параметрів ситуації, вибір основних показників або критеріїв
 - б) вимірювання та аналіз показників
 - в) формулювання і оформлення висновків, висновків по діагнозу
 - г) всі відповіді вірні
248. Які технології спрямовані на вивчення і реалізацію закономірностей соціально-педагогічних аспектів устрою даної території?
- а) регіональні
 - б) рутинні
 - в) інтелектуальні
 - г) історичні
249. Які технології спрямовані на зміну параметрів тих процесів, що відбуваються у людині?
- а) психологічні
 - б) психофізіологічні
 - в) технології згоди

- г) демографічні
- 250. Які функції виконує страхування:
 - а) контрольну, фінансову, превентивну
 - б) фінансову, регулюючу, стимулюючу
 - в) превентивну, ризикову, ощадну
 - г) ризикову, регулюючу, контрольну
- 251. якій із моделей соціального захисту держава бере на себе значну долю відповідальності за соціальний захист населення:
 - а) система Беверіджа
 - б) модель неоконсервативна
 - в) модель неоліберальна
 - г) соціально-демократична модель
- 252. якій країні у 1950 році був створений перший сучасний НПФ:
 - а) Німеччина
 - б) США
 - в) Франція
 - г) Італія
- 253. Яка з моделей соціальної роботи з молоддю характерна для нинішніх суспільств?
 - а) спонсорська
 - б) інтервенційна
 - в) дефіцитна
 - г) інтегративна
- 254. Яка зайнятість відображає суттєві порушення рівноваги між робочою силою та іншими виробничими факторами?
 - а) повна
 - б) неповна
 - в) явна неповна
 - г) прихована неповна
- 255. Яка зайнятість викликана економічними причинами?
 - а) вимушена неповна
 - б) добровільна неповна
 - в) явна неповна
 - г) прихована неповна
- 256. Яка зайнятість зумовлена соціальними причинами?
 - а) повна
 - б) неповна
 - в) явна неповна
 - г) прихована неповна
- 257. Яка країна першою запровадила систему соціального забезпечення?
 - а) Франція
 - б) Швеція
 - в) Німеччина
 - г) Велика Британія
- 258. Яка культура в особистісному плані визначає рівень оволодіння людиною сучасними способами пізнання і вдосконалення себе і навколишнього світу?
 - а) етична
 - б) технологічна
 - в) соціальна
 - г) немає вірної відповіді
- 259. Яка мета технологізації соціального простору?
 - а) створювати зручності, підвищувати ефективність, якість соціального простору
 - б) оптимізувати зусилля людини в подоланні проблем, відбирати прийнятні варіанти

- в) гуманізувати систему соціальних відносин у галузі надання суб'єкту більш широкого вибору дій
- г) всі відповіді вірні
260. Яка модель політики зайнятості передбачає загальну зайнятість за рахунок створення робочих місць у державному секторі?
- а) європейська
- б) скандинавська
- в) американська
- г) японська
261. Яка модель політики зайнятості передбачає скорочення працюючих при поліпшенні економічної ситуації, зростанні продуктивності праці з призначенням високих допомог звільненим по безробіттю?
- а) європейська
- б) скандинавська
- в) американська
- г) японська
262. Яка модель політики зайнятості передбачає створення робочих місць з помірною продуктивністю для значних верств економічно активного населення?
- а) європейська
- б) скандинавська
- в) американська
- г) японська
263. Яка модель соціальної політики базується на принципі «залишковості»?
- а) скандинавська
- б) континентальна
- в) англосаксонська
- г) південно-європейська
264. Яка модель соціального захисту відзначається пасивною соціальною політикою та покладанням основної відповідальності на родину?
- а) скандинавська
- б) континентальна
- в) англосаксонська
- г) південно-європейська
265. Яка модель соціального захисту забезпечує високий рівень зайнятості та низькі ризики бідності?
- а) скандинавська
- б) континентальна
- в) англосаксонська
- г) південно-європейська
266. Яка модель соціального захисту населення базується на принципі національної солідарності?
- а) скандинавська
- б) континентальна
- в) англосаксонська (модель Беверіджа)
- г) південно-європейська
267. Яка профілактика спрямована не стільки на попередження хвороби, скільки на формування здорового способу життя?
- а) третинна
- б) первинна
- в) вторинна
- г) немає правильної відповіді
268. Яка стратегія була ухвалена в Україні у 2001 році для боротьби із бідністю?

- а) Стратегія євроінтеграції
 - б) Стратегія сталого розвитку
 - в) Стратегія цифрової трансформації
 - г) Стратегія подолання бідності
269. Яка частина населення не входить до ресурсів праці?
- а) непрацездатна
 - б) економічно-активна
 - в) економічно-неактивна
 - г) пасивна
270. Яке безробіття викликане закриттям застарілих підприємств і виробництв, скороченням випуску певної продукції, яка не користується попитом, внаслідок чого відбувається соціальна переорієнтація економіки?
- а) технологічне
 - б) структурне
 - в) конверсійне
 - г) кон'юктурне
271. Яке безробіття виникає на двох етапах в житті людини – після закінчення середньої школи і після одержання професійної освіти?
- а) молодіжне
 - б) приховане
 - в) конверсійне
 - г) кон'юктурне
272. Яке безробіття зв'язане з тим, що окремі здатні до праці громадяни не хочуть, а з часом і не можуть працювати?
- а) молодіжне
 - б) приховане
 - в) застійне
 - г) сезонне
273. Яке безробіття обумовлене коливаннями ринкової кон'юктури, поразкою частини товаровиробників в конкурентній боротьбі?
- а) технологічне
 - б) структурне
 - в) конверсійне
 - г) кон'юктурне
274. Яке безробіття спостерігається там, де працівників більше, ніж вимагається?
- а) молодіжне
 - б) приховане
 - в) конверсійне
 - г) кон'юктурне
275. Яке головне призначення соціальних технологій?
- а) регулювання соціальних процесів суспільства за допомогою специфічних соціальних засобів
 - б) спрямованість на вирішення проблем людини
 - в) вивчення соціальних умов функціонування суспільства
 - г) визначення соціальних проблем
276. Яке з наведених визначень проектування є неправильним?
- а) проектування - це прийняття рішень в умовах чіткої визначеності
 - б) проектування - це моделювання дій до їх здійснення
 - в) проектування - це конструювання варіантів оптимального з точки зору мети майбутнього стану об'єкта
 - г) проектування - це пристосування засобів, координація дій для отримання необхідного результату

277. Який із видів соціальної профілактики спрямований на попередження загострення проблеми та її наслідків серед осіб, які відчули на собі її вплив?
- а) первинна соціальна профілактика
 - б) третинна соціальна профілактика
 - в) вторинна соціальна профілактика
 - г) початкова соціальна профілактика
278. Який із документів роботодавці не подають до центру зайнятості:
- а) свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності
 - б) довідки органу статистики про включення до Єдиного Державного реєстру підприємств та організацій України
 - в) паспорт громадянина України
 - г) довідки про присвоєння ідентифікаційного номера з Державного реєстру фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів
279. Який із напрямів НЕ відповідає цілям державної соціальної політики?
- а) гарантія мінімальної заробітної плати
 - б) сприяння безробіттю
 - в) боротьба з бідністю
 - г) забезпечення прожиткового мінімуму
280. Який вид соціального забезпечення характеризується стабільними періодичними виплатами?
- а) пільги
 - б) допомоги
 - в) пенсії
 - г) соціальні послуги
281. Який документ є основою правового забезпечення соціального захисту громадян в Україні?
- а) Кодекс законів про працю України
 - б) Конституція України
 - в) Бюджетний кодекс України
 - г) Закон України «Про підприємництво»
282. Який етап використання соціальних технологій передбачає обґрунтування мети і об'єкту технологічного впливу, виділення складових компонентів соціального процесу та зв'язування зв'язків між ними?
- а) методичний
 - б) процедурний
 - в) теоретичний
 - г) початковий
283. Який з перелічених видів соціального захисту не входить до складу державного соціального страхування:
- а) медичне страхування
 - б) пенсійне страхування
 - в) страхування на випадок безробіття
 - г) особисте страхування
284. Який міжнародний документ закріплює стандарти соціального захисту?
- а) Загальна декларація прав людини
 - б) Конституція України
 - в) Кодекс законів про працю України
 - г) Закон України «Про освіту»
285. Який метод використовується для визначення прожиткового мінімуму в Україні?
- а) нормативний метод
 - б) ресурсний метод
 - в) суб'єктивний метод

- г) статистичний метод
286. Який метод соціальної діагностики спрямований на отримання більш поглибленої інформації за допомогою питань, проєктивних малюнків, геометричних фігур?
- а) анкетування
 - б) тестування
 - в) бесіда
 - г) інтерв'ювання
287. Який напрям соціальної політики держави спрямований на забезпечення права громадян на працю?
- а) встановлення мінімальної пенсії
 - б) забезпечення прожиткового мінімуму
 - в) реалізація політики зайнятості та допомоги у разі безробіття
 - г) оптимізація державних витрат
288. Який орган з 2023 року здійснює основні функції у сфері соціального страхування в Україні?
- а) Пенсійний фонд України
 - б) Фонд соціального страхування України
 - в) Міністерство соціальної політики
 - г) Фонд державного майна України
289. Який стандарт вважається базовим державним соціальним стандартом?
- а) прожитковий мінімум
 - б) мінімальна заробітна плата
 - в) пенсія за віком
 - г) державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям
290. Який фактор дезадаптації є провідним?
- а) спадковість
 - б) недоліки шкільного виховання
 - в) соціальні умови функціонування суспільства
 - г) недоліки сімейного виховання
291. Яким чином здійснюється фінансування державних соціальних гарантій в Україні?
- а) виключно з місцевих бюджетів
 - б) лише за рахунок міжнародних донорів
 - в) за рахунок бюджетів усіх рівнів, коштів підприємств, установ, організацій та соціальних фондів
 - г) виключно з податкових надходжень
292. Якими показниками характеризується трудовий потенціал на рівні суспільства?
- а) здоров'ям та рівнем освіти
 - б) організованістю та творчим потенціалом
 - в) активністю і моральністю
 - г) всі відповіді вірні
293. Яких видів технологій соціальної роботи залежно від рівня не існує?
- а) простих
 - б) багатофункціональних
 - в) комплексних
 - г) складних
294. Яких технологій не існує у розподілі за масштабом та ієрархією впливу?
- а) глобальних
 - б) інноваційних
 - в) регіональних
 - г) локальних
295. Якої форми соціальної допомоги не існує?
- а) екстерної

- б) кризового втручання
 - в) термінової
 - г) тієї, що спрямована на підтримку стабільності
296. Якого виду соціальної реабілітації не існує?
- а) професійно-трудової
 - б) навчальної
 - в) психолого-педагогічної
 - г) медичної
297. Якого етапу розробки технології соціальної роботи не існує?
- а) процедурного
 - б) початкового
 - в) теоретичного
 - г) методичного
298. Якого принципу соціальної діагностики не існує?
- а) конфіденційності
 - б) ефективності
 - в) системності
 - г) інтеграції
299. Якого принципу соціальної реабілітації не існує?
- а) індивідуальної спрямованості
 - б) комплексності
 - в) активності клієнта
 - г) діяльності і цілеспрямованості
300. Яку назву має інтегральна оцінка кількісних і якісних характеристик економічно-активного населення?
- а) трудовий потенціал
 - б) трудові ресурси
 - в) продуктивність
 - г) трудомісткість

4. Кваліфікаційна робота

Кваліфікаційна робота повинна передбачати розв'язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми у сфері соціального забезпечення, що передбачає застосування певних теорій та методів соціального забезпечення і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

Кваліфікаційна робота оприлюднюється на офіційному сайті Університету, або у репозитарії Університету.

4.1. Підготовчий етап до написання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з питань соціального забезпечення, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка вивчається, а також результатів проведених здобувачем власних досліджень реального об'єкта.

Основними етапами виконання роботи є:

1. Вибір теми і бази дослідження, затвердження теми.
2. Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану її виконання.
3. Опрацювання літературних джерел і складання плану роботи.
4. Збирання фактичного матеріалу, у тому числі й під час виробничої практики в організації-базі дослідження.
5. Обробка фактичного матеріалу, зокрема й із застосуванням ПЕОМ.
6. Написання першого варіанта тексту, подання його на перевірку науковому керівникові.
7. Усунення недоліків, написання остаточного варіанту тексту, оформлення кваліфікаційної роботи.
8. Подання роботи науковому керівникові, отримання відзиву.
9. Подання кваліфікаційної роботи на перевірку на плагіат, отримання довідки про результати перевірки.
9. Попередній захист роботи на кафедрі та одержання допуску до основного захисту.
10. Одержання рецензії на роботу.
11. Захист кваліфікаційної роботи перед ЕК.

До виконання роботи допускаються здобувачі освіти, які успішно склали заліково-екзаменаційну сесію, пройшли виробничу практику та захистили звіт з неї.

Темою кваліфікаційної роботи є одна з актуальних проблеми в сфері соціального забезпечення, що передбачає розв'язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми у сфері соціального забезпечення, що передбачає застосування певних теорій та методів соціального забезпечення і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Теми робіт розробляє кафедра з урахуванням специфіки спеціальності, вимог стандарту вищої освіти та освітньо-професійної програми, наукових досліджень та професійних інтересів науково-педагогічних працівників кафедри, замовлень і рекомендацій організацій, науково-дослідних інститутів, галузевих міністерств і відомств тощо.

Тематика розглядається і ухвалюється на засіданні кафедри та затверджується вченою радою факультету. Тематика щорічно переглядається та оновлюється. Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт наведена у додатку А. Закріплення теми роботи за здобувачем освіти здійснюється за його заявою на ім'я завідувача кафедри.

Крім того, кваліфікаційні роботи можуть виконуватися за тематикою, яку замовлятимуть державні установи, організації та підприємницькі структури, що уклали з університетом контракти на навчання здобувачів освіти або мають із ним договори про співпрацю. Здобувач освіти за погодженням із керівником може запропонувати свою тему дослідження за умов відповідного обґрунтування доцільності її розробки. Під час вибору теми кваліфікаційної роботи доцільним є подальший розвиток і поглиблення наукових досліджень, проведених раніше, результати яких знайшли відображення при публікації статей, матеріалів наукових диспутів, конференцій тощо.

Разом із вибором теми визначається база дослідження, за матеріалами якої буде виконуватися робота. Це може бути соціальна установа, організація, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт фінансово-економічної діяльності. Діяльність даного суб'єкта повинна передбачати можливість інформаційного забезпечення дослідження в рамках обраної теми.

Якщо пропозиції здобувача щодо вибору бази дослідження відсутні, то кафедра призначає організацію або установу, з якими університет має відповідну угоду.

В рамках підвищення практичної цінності кваліфікаційних робіт та поглиблення зв'язків випускових кафедр з практикою діяльності органів соціального забезпечення, бажаним є виконання тем кваліфікаційних робіт на замовлення установ та організацій - баз досліджень. В такому випадку разом із заявою на виконання кваліфікаційної роботи до закладу вищої освіти може подаватись лист-замовлення від установи, організації, за матеріалами якого виконуватиметься кваліфікаційна робота (зразок листа замовлення від бази дослідження наведено у додатку Б).

Практична цінність та значимість кваліфікаційної роботи значно підвищується при наявності акту про впровадження результатів наукових досліджень у діяльність установи, організації за матеріалами якого виконується робота (Додаток В). У ньому обов'язково необхідно вказати точну назву теми кваліфікаційної роботи та прізвище, ім'я, по батькові її автора, назву установи, організації на замовлення якого виконувалась кваліфікаційна робота.

У тексті акту необхідно відзначити факт застосування у практичній діяльності реального об'єкта (організації або установи) пропозицій і рекомендацій, розроблених здобувачем освіти або з його особистою участю. При цьому необхідно чітко вказати перелік і сутність використаного матеріалу,

відобразити ефект від впровадження запропонованих рекомендацій. Вірогідність інформації у акті підтверджується підписом одного з керівників організації або структурного підрозділу й засвідчується печаткою. Довідка додається до кваліфікаційної роботи та подається разом з іншими супроводжувальними документами.

Список здобувачів освіти, перелік їх тем та наукових керівників кожного затверджуються наказом по університету.

Після вибору теми науковий керівник видає здобувачу освіти завдання на виконання кваліфікаційної роботи (додаток Е) та складає в розрізі розділів кваліфікаційної роботи календарний план-графік її виконання. Орієнтовні строки виконання етапів підготовки кваліфікаційної роботи наведено у додатку Ж. Завдання, підписане керівником, консультантами окремих розділів роботи (за необхідності) та затверджене завідувачем кафедри видається здобувачу освіти до початку виробничої (переддипломної) практики. Завдання і календарний план, при оформленні кваліфікаційної роботи слід розмістити після титульної сторінки. Порухення здобувачем освіти календарного плану виконання кваліфікаційної роботи фіксується науковим керівником, який інформує про це завідувача кафедри та декана факультету.

Права і обов'язки виконавців кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти має право:

- обирати тему кваліфікаційної роботи з числа запропонованих випусковою кафедрою або пропонувати власну тему з обґрунтуванням доцільності її розробки і можливості виконання. У разі необхідності може ініціювати питання щодо зміни теми роботи шляхом звернення з відповідною заявою на ім'я завідувача кафедри;
- використовувати під час виконання роботи спеціальну аудиторію кафедри у відведений для цього час;
- користуватися лабораторною та інформаційною базою кафедри, наявними приладами, технікою для проведення наукових досліджень та лабораторних експериментів за темою роботи;
- користуватися комп'ютерною технікою кафедри, довідковою літературою та стандартами, стендами, методичними вказівками щодо виконання та оформлення роботи;
- отримувати консультації керівника та консультантів кваліфікаційної роботи;
- самостійно обирати варіант вирішення завдань роботи;
- у разі допуску до захисту кваліфікаційної роботи завідувачем випускової кафедри пройти основний захист роботи на засіданні екзаменаційної комісії;
- не менш як за добу ознайомитися зі змістом відгуку керівника та рецензії рецензента, готувати (у разі необхідності) аргументовані відповіді на їх зауваження до захисту кваліфікаційної роботи перед ЕК;
- звертатися (в усній чи письмовій формі) до голови ЕК, керівництва університету, Міністерства освіти і науки України зі скаргами або апеляціями щодо порушення своїх прав.

Оцінка, яка одержана після захисту кваліфікаційної роботи на засіданні

екзаменаційної комісії оскарженню не підлягає.

Обов'язки здобувача освіти:

- самостійно виконує роботу;
- регулярно (не менше одного разу на два тижні) інформує керівника про стан виконання роботи відповідно до календарного плану-графіка. Надає на його вимогу необхідні матеріали для перевірки;
- при розробці питань враховує сучасні досягнення науки і техніки, використовує передові методи наукових та експериментальних досліджень, приймає обґрунтовані рішення із застосуванням системного підходу;
- використовує загальне та спеціалізоване програмне забезпечення при моделюванні і прогнозуванні соціальних процесів з використанням економіко-математичного інструментарію;
- відповідає за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, розрахунків, якість оформлення кваліфікаційної роботи та графічного матеріалу, їх відповідність методичним вказівкам, чинним нормативним документам та державним стандартам;
- чітко дотримується календарного плану-графіку виконання кваліфікаційної роботи, своєчасно та адекватно реагує на зауваження та рекомендації керівника і консультантів кваліфікаційної роботи;
- у встановлений календарним планом-графіком термін подає роботу для перевірки керівнику та консультантам і, після усунення їх зауважень повертає керівнику для складання відгуку;
- отримує всі необхідні підписи у розділах, завданні, а також резолюцію завідувача випускової кафедри про допуск роботи до захисту;
- особисто передає кваліфікаційну роботу, допущену до захисту, рецензенту, готує на його вимогу необхідні пояснення з питань, які розроблені в кваліфікаційній роботі;
- ознайомлюється зі змістом відгуку керівника і рецензії та готує (у разі необхідності) аргументовані відповіді на їх зауваження при захисті кваліфікаційної роботи перед ЕК. Вносити будь-які зміни або виправлення у роботу після одержання відгуку керівника та рецензії забороняється;
- надає керівнику електронну версію кваліфікаційної роботи для її перевірки на оригінальність (не менш як за десять діб до попереднього захисту на кафедрі) відповідно до вимог Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату серед здобувачів вищої освіти в Уманському НУ;
- обов'язково попередньо захищає роботу на кафедрі;
- своєчасно передає підготовлену, перевірену та допущену до захисту кваліфікаційну роботу у деканат;
- готує доповідь і мультимедійну презентацію до захисту кваліфікаційної роботи;
- своєчасно прибуває на захист кваліфікаційної роботи або попереджує завідувача кафедри та голову екзаменаційної комісії (через секретаря ЕК) про неможливість присутності на захисті із зазначенням причин та наступним наданням у деканат документів, які засвідчують їх поважність. У разі відсутності

таких документів екзаменаційна комісія може прийняти рішення про неатестацію здобувача освіти як такого, що не з'явився на захист кваліфікаційної роботи без поважних причин, з подальшим відрахуванням з університету.

Якщо здобувач освіти не мав змоги заздалегідь попередити про можливість своєї відсутності на захисті, але в період роботи екзаменаційної комісії надав необхідні пояснювальні документи, ЕК може перенести дату захисту (у межах терміну роботи екзаменаційної комісії).

4.2. Основні вимоги до робіт

4.2.1. Загальні положення

Кваліфікаційні роботи слід оформляти відповідно до вимог державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

З огляду на вимоги нормативних документів потрібно неухильно дотримуватися порядку подання окремих видів текстового матеріалу, таблиць, формул та ілюстрацій, а також правил оформлення анотації.

Тема кваліфікаційної роботи має бути, короткою, відповідати спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (задачі), вказувати на мету кваліфікаційної роботи, і її завершеність. У темі не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали щодо вивчення...», «До питання...» тощо, в яких не відображено достатньою мірою сутність проблеми. Найкращим варіантом вибору теми кваліфікаційної роботи є використання теми з переліку наведеного в додатку А методичних вказівок.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.

В кваліфікаційній роботі слід стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Кваліфікаційну роботу подають на рецензію і на захист у вигляді спеціально підготовленого рукопису в твердому переплетенні.

4.2.2. Структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- завдання на виконання кваліфікаційної роботи;
- календарний план-графік виконання кваліфікаційної роботи;
- реферат;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

4.3. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи

4.3.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш роботи (зразок наведено в додатку Д) містить назву університету, факультету та кафедри, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; тему роботи; шифр і найменування спеціальності; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; місто і рік.

4.3.2. Завдання на виконання роботи

Завдання на виконання роботи (зразок наведено в додатку Е) містить назву університету, факультету та кафедри, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; тему; найменування спеціальності; терміни подання роботи на перевірку керівнику та рецензентові; назви розділів роботи, прізвища та ініціали, а також підписи наукового керівника та (або) консультанта; дата видачі завдань на виконання роботи та її окремих розділів.

4.3.3. Календарний план-графік виконання роботи

Календарний план-графік виконання кваліфікаційної роботи (зразок наведено в додатку Ж) містить прізвище, ім'я, по батькові автора роботи та графік її виконання та підписується науковим керівником і здобувачем освіти.

4.3.4. Реферат

У рефераті вказується короткий зміст роботи (основні відомості про роботу, методах та результатах її виконання). Реферат починається із зазначення теми, обсягу роботи, кількості ілюстрацій, таблиць, графіків і використаних літературних джерел.

Анотація до кваліфікаційної роботи готується українською та англійською мовами повинна містити інформацію про зміст кваліфікаційної роботи. Викладення матеріалу в анотації повинно бути стислим і точним. Належить використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів. Необхідно використовувати стандартизовану термінологію, уникати маловідомих термінів і символів.

Зміст анотації формується на основі висновків до кваліфікаційної роботи і повинен містити короткий виклад результатів дослідження.

Наприкінці кожної анотації наводяться **ключові слова** відповідною мовою (5-15 слів та словосполучень написаних в стрічку через кому в називному відмінку), які виражають основні поняття теми кваліфікаційної роботи.

Обсяг реферату не повинен перевищувати 1 сторінки (додаток З).

4.3.5. Зміст

Зміст подають на початку кваліфікаційної роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел (додаток И).

4.3.6. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності)

Якщо в тексті кваліфікаційної роботи вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення, тощо, їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який

розміщують перед вступом.

Перелік слід друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Якщо в роботі використовують спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо, які повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

4.3.7. Вступ

Розкриває сутність і стан проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі подають загальну характеристику кваліфікаційної роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, особливо на користь України.

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне - сутність проблеми або наукового завдання.

Мета кваліфікаційної роботи

Формулюють мету роботи для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, обрану для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

В кінці вступу обов'язково вказують, що виступає інформаційною базою дослідження (наукові праці, нормативно-правові акти, тощо).

В кінці вступу вказують зі скількох розділів складається кваліфікаційна робота, на скількох сторінках викладена основна її частина, скільки таблиць і рисунків вона містить, скільки найменувань містить список використаних джерел.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2 сторінки.

4.3.8. Основна частина

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з трьох розділів, кожний з яких починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу

може передувати передмова з коротким описом обраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямів дослідження;
- детальну характеристику об'єкта дослідження;
- проектно-пропозиційну частину дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів дослідження.

Перший розділ (без розподілу на підрозділи) кваліфікаційної роботи – теоретичний. Теоретичне обґрунтування має визначати складні задачі і проблеми у галузі соціального забезпечення. У цьому розділі обґрунтовується теоретична база обраної проблеми, дається огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела, іншої інформації, пов'язаної з темою. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються підходи різних авторів до розв'язання проблеми, показується, у чому полягає подібність, а у чому – відмінність їх поглядів, а також обґрунтовуються власні погляди на проблему.

У цьому розділі подається оцінка діючих законів, постанов, указів та інших офіційно-розпорядчих документів, нормативної та довідкової бази за досліджуваною проблемою. Розкривається власне розуміння цієї бази, обґрунтовуються необхідність, доцільність окремих документів.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмету дослідження, методичні підходи повинні мати певні елементи полемічності, ствердженої власної позиції щодо обраних методів дослідження, що дає змогу перейти в наступному розділі до конкретного аналітичного дослідження.

Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами і схемами, графіками, діаграмами тощо.

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 10 сторінок.

Другий розділ (2-3 підрозділи) – аналітичний, забезпечуючи логічну послідовність дослідження, має стати перехідним до наступного третього розділу і поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій (аналітичні дані наводяться за 3 і більше років).

У цьому розділі необхідно виокремити 2-3 підрозділи, що містять аналіз і оцінку конкретних соціальних сфер та середовища, статистичних та аналітичних матеріалів, які визначають рівень вирішення окремих аспектів досліджуваної проблеми. З цією метою необхідно використовувати дані державної й відомчої статистики, дані спеціальних економічних і соціологічних досліджень як мінімум за 3-5 останніх років, особисті спостереження, узагальнення та прикладні напрацювання, зроблені під час проходження практики.

Розділ повинен бути максимально насиченим ілюстраційним матеріалом (таблиці, графіки, діаграми, схеми, таблиці, алгоритми, моделі соціальних процесів і розрахункові моделі, які визначають сутність процесів, мають супроводжуватись відповідними поясненнями і, найголовніше, створювати об'єктивну базу для виявлення невикористаних резервів).

Загалом, другий розділ повинен вирішувати такі завдання:

- коротка характеристика та опис соціальних процесів,
- аналіз існуючого стану і окреслення проблемної ситуації;
- аналіз джерел проблеми; виявлення зацікавлених сторін та осіб, що впливають (можуть впливати) на ситуацію; аналіз найістотніших аспектів проблеми;
- виявлення можливих шляхів подальшого розвитку або вирішення проблеми.

Аналіз обов'язково повинен кореспондувати з методологічним матеріалом, розкритим у попередньому розділі.

Виконання кожного з перерахованих завдань повинно здійснюватись із використанням відповідних аналітичних методів (економіко-математичного аналізу та системного аналізу, опитувальних методів, контент-аналізу, SWOT-аналізу тощо). Особливу увагу під час підготовки кваліфікаційної роботи здобувач повинен приділити групуванню й обробці зібраного фактичного матеріалу, його аналізу та узагальненню.

З метою підтвердження набутих навичок роботи на ПЕОМ і умінь з алгоритмізації та складання програм у роботі бажано використати інформаційні технології.

Обсяг другого розділу – від 15 до 20 сторінок.

Завданням *третього, рекомендаційного розділу* (без поділу на підрозділи) є розробка рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку соціальних процесів на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків проведеного у другому розділі дослідження.

У цій частині наводяться заходи щодо поліпшення діяльності об'єкта. Система заходів логічно впливає з теоретичної та аналітичної частин і спрямована на подолання суперечностей між реальним і бажаним станами об'єкта з урахуванням індивідуальних завдань, тобто конкретні заходи (пропозиції, рекомендації тощо) повинні спрямовуватися на забезпечення розвитку системи соціального захисту населення.

Пропозиції щодо вдосконалення системи соціального забезпечення населення мають відповідати напрямку дослідження.

Обсяг третього розділу – до 10 сторінок.

4.3.9. Висновки

У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані у кваліфікаційній роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної проблеми (задачі), її значення для науки і практики. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі розкривають методи вирішення поставленої в роботі проблеми (задачі).

У висновках доцільно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Обсяг висновків і пропозицій не повинен перевищувати 2 сторінок.

4.3.10. Список використаних джерел

Повинен містити 50 і більше використаних джерел. Його слід розміщувати одним із наступних способів:

- у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні кваліфікаційних робіт);
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

4.3.11. Додатки

До додатків за необхідності доцільно включати допоміжний матеріал:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ЕОМ, розроблених у кваліфікаційній роботі;
- допоміжні ілюстрації.

Зразки оформлення додатків до кваліфікаційної роботи наведено в додатках до даних методичних вказівок.

4.4. Правила оформлення кваліфікаційної роботи

4.4.1. Загальні вимоги

Кваліфікаційну роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через півтора міжрядкових інтервали. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Допускається також використання паперу форматів у межах від 203 x 288 до 210 x 297 мм і подання таблиць та ілюстрацій на аркушах формату А3.

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи повинен становити 50-60 сторінок. Зазначений вище обсяг роботи має бути при друкуванні на папері формату А4 з використанням комп'ютерів та шрифтів текстового редактора Microsoft Office Word розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом. Поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – по 20 мм.

Вписувати в текст кваліфікаційної роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою виключно чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися під час написання роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту малюнка) машинописним способом. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на розділи та підрозділи.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами симетрично до набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці у підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати одному інтервалу.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи (вступ, розділи, висновки, додатки та список використаних джерел) слід починати з нової сторінки.

До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів кваліфікаційної роботи підлягають суцільній нумерації.

4.4.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який

включають до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки на ньому не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини кваліфікаційної роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини кваліфікаційної роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера ставлять крапку і потім друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Особливості нумерації в роботі ілюстрацій, таблиць та формул наведені в подальших підпунктах даного розділу методичних вказівок.

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки: 1.... 2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку. Крім цифрової нумерації приміток, допускається їх нумерація за допомогою зірочок (наприклад: *, **).

4.4.3. Ілюстрації

Ілюструють кваліфікаційну роботу, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, що дає змогу уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невиправданим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією, зазвичай, має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію, в якій деталі рисунка позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом, що пояснює значення деталей самого рисунка.

Основними видами ілюстративного матеріалу у кваліфікаційних роботах є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма і графік.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких

лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1», або «... як це показано на рис. 3.1».

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке чорно-біле відтворення (електрографічне копіювання, мікрофільмування), тому вони виконуються чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами. Зразок оформлення ілюстрації наведено в додатку К до даних методичних вказівок.

4.4.4. Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять жирним шрифтом.

Приклад побудови таблиці:

Таблиця (номер)

Назва таблиці			
Головка	Заголовки граф		
		Підзаголовки граф	
Рядки (заголовки)		Графи (колонки)	

За логікою побудови таблиці її суб'єкт, або підмет (позначення тих предметів, які в ній характеризуються), розміщують у боковнику, головці чи в них обох, а не у прографці; логічний предикат або присудок таблиці (тобто дані, якими характеризується підмет), – у прографці, а не в головці чи боковнику. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковнику - всіх даних цього рядка.

Заголовок кожної графи в головці таблиці має бути по можливості коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Боковик, як і головка, потребує лаконічності. Повторювані слова тут також виносять в об'єднувальні рубрики; загальні для всіх заголовків боковика слова розміщують у заголовку над ним.

У прографці повторювані елементи, які мають відношення до всієї таблиці, виносять у тематичний заголовок або в заголовок графи; однорідні числові дані розміщують так, щоб їх класи збігалися; неоднорідні – посередині графи; лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку кваліфікаційної роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. При перенесенні таблиці на наступну сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, що допустиме лише в крайньому випадку, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінювати лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те саме», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не можна. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в розділі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

Зразок оформлення таблиць наведено в додатку К до даних методичних вказівок.

4.4.5. Формули

При використанні формул слід дотримуватися певних правил.

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують усередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі.

Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті. Інші формули можна не нумерувати.

Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то номер такої формули записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться в середині групи формул і спрямовано в сторону номера.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації: а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово; б) цього вимагає побудова тексту, що передусь формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Після таких громіздких математичних виразів, як визначники і матриці, розділові знаки можна не ставити.

Формули в тексті кваліфікаційної роботи (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

4.4.6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач освіти повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена кваліфікаційна робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання в роботі.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад:

цитата в тексті: «... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації [6, с. 15]».

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Навч. посіб. / М.С. Дороніна – К.: Академкнига, 1998. – 192 с.

Посилання на ілюстрації кваліфікаційної роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «(рис. 1.2)».

Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад, «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці кваліфікаційної роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця», в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації слід вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги щодо цитування такі:

➤ текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

➤ цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

➤ кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

➤ при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів

своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

➤ якщо необхідно виявити ставлення автора кваліфікаційної роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

4.4.7. Додатки

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках після висновків та перед списком використаних джерел. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б, тощо. Один додаток позначається як додаток А.

При оформленні додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою кваліфікаційної роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

4.4.8. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел - елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після додатків.

Бібліографічний опис складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні кваліфікаційних робіт), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Зразок оформлення списку використаних джерел наведено в додатку Л.

4.5. Керівництво кваліфікаційною роботою та контроль за ходом її виконання

Керівник кваліфікаційної роботи затверджується наказом ректора на підставі подання завідувача кафедри і декана факультету.

Керівники призначаються для надання консультаційної допомоги здобувачам освіти при виконанні кваліфікаційної роботи.

Керівниками робіт призначаються науково-педагогічні працівники випускових за відповідною спеціальністю кафедр університету, які мають науковий ступінь і/або вчене звання. Керівники повинні мати досвід викладання дисциплін згідно з навчальним планом відповідної спеціальності, професійну компетентність та досвід керівництва кваліфікаційними роботами.

Обов'язки керівників кваліфікаційних робіт:

- для кожного здобувача освіти узгоджує тему кваліфікаційної роботи;
- розробляє і видає здобувачу освіти завдання на кваліфікаційну роботу;
- подає теми кваліфікаційних робіт для розгляду на засіданні кафедри;
- узгоджує перелік завдань, які здобувач освіти повинен опрацювати, а також матеріалів, які він має зібрати під час своїх наукових досліджень;
- рекомендує перелік основної наукової літератури, нормативних документів, наукових видань, методик, довідкових матеріалів, інтернет-ресурсів і т.д. за темою кваліфікаційної роботи;
- контролює виконання завдань здобувачами освіти згідно календарного плану-графіку виконання кваліфікаційної роботи;
- здійснює загальне керівництво кваліфікаційними роботами і несе відповідальність за їх якість та наявність помилок системного характеру;
- проводить консультації для здобувачів освіти з усіх питань, крім тих, що відносяться до компетенції консультантів з окремих розділів кваліфікаційної роботи. На консультаціях здобувач освіти отримує роз'яснення з принципових питань. Детальна розробка окремих питань виконується здобувачем освіти самостійно;
- перевіряє кваліфікаційну роботу. Особливу увагу при цьому він звертає на точність і достовірність проведених розрахунків, оформлення структурних елементів роботи, відсутність академічного плагіату;
- готує відгук на кваліфікаційну роботу з характеристикою діяльності здобувача освіти під час виконання кваліфікаційної роботи згідно вимог і несе відповідальність за його об'єктивність, рекомендує роботу до захисту на засіданні ЕК чи її повернення на доопрацювання;
- несе відповідальність за перевірку роботи на плагіат у встановлені терміни, прийняття рішення про доопрацювання та повторну перевірку на плагіат, а також про допуск кваліфікаційної роботи до попереднього захисту;
- готує здобувача освіти (перевіряє якість доповіді і мультимедійної презентації кваліфікаційної роботи) до попереднього захисту на відповідній кафедрі та захисту на засіданні екзаменаційної комісії;
- як правило, має бути присутнім на засіданні ЕК при захисті кваліфікаційної роботи, керівником якої він є.

Зразок відгуку наукового керівника наведено у додатку М.

Консультавання здобувачів з окремих розділів роботи

При виконанні кваліфікаційної роботи також можуть призначатись консультанти. При цьому консультант здійснює керівництво виконанням окремого розділу кваліфікаційної роботи в рамках затвердженого її плану. Призначення консультанта здійснюється, у разі необхідності, за поданням керівника кваліфікаційної роботи за погодженням із завідувачем випускової кафедри. При виконання кваліфікаційної роботи можуть залучатися консультанти з таких питань: правового забезпечення, екологічного обґрунтування, застосування інформаційних технологій, охорони праці, оподаткування, а також з іншої проблематики, актуальної в рамках дослідження теми.

Обов'язки консультантів:

- видає завдання з виконання відповідного розділу роботи і окреслює шляхи його вирішення;
- надає допомогу в підборі спеціальної та довідкової літератури, стандартів, інших нормативних документів;
- проводить систематичні консультації за узгодженим планом-графіком консультацій;
- інформує керівника кваліфікаційної роботи про стан виконання здобувачем освіти відповідного розділу, врахування ним рекомендацій та зауважень;
- своєчасно перевіряє оригінальність виконаного розділу і за відсутності зауважень підписує кваліфікаційну роботу.

У випадку неможливості виконання консультантом розділу своїх обов'язків з об'єктивних причин, вони покладаються на завідувача кафедри, де працює консультант.

Контроль за ходом виконання роботи. Випускна кафедра розробляє на період виконання робіт відповідний календарний графік на кожного здобувача освіти. У випадку значного відставання від графіка науковий керівник зобов'язаний своєчасно в усній чи письмовій формі повідомити про це завідувача кафедри, який має вживати конкретні заходи.

Завідувач кафедри здійснює необхідний методичний інструктаж наукових керівників та консультантів робіт, контролює їх роботу з здобувачами освіти.

4.6. Порядок допуску кваліфікаційних робіт до захисту

Рішення про допуск до захисту кваліфікаційної роботи приймається завідувачем кафедри на підставі підсумків попереднього захисту роботи на кафедрі.

До захисту допускаються кваліфікаційна робота, виконана здобувачем освіти самостійно, зміст та оформлення якого відповідає вимогам методичних рекомендацій до написання кваліфікаційних робіт, що підтверджено підписами керівника, консультантів роботи (за наявності), наявності позитивного відгуку керівника та довідки про результати перевірки роботи на плагіат.

Процедура подання кваліфікаційної роботи на перевірку на плагіат та допущення перевіреної роботи до захисту перед екзаменаційною комісією регулюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату серед здобувачів вищої освіти в Уманському національному університеті.

До захисту в ЕК не допускається кваліфікаційна робота, у якій виявлені принципові недоліки у прийнятих рішеннях, обґрунтуваннях, розрахунках та висновках, суттєві відхилення від вимог стандартів, не подані у встановлені терміни та у яких виявлено факти плагіату. Рішення оформлюється протоколом випускової кафедри, витяг з якого разом із службовою завідувача кафедри подаються декану факультету для оформлення матеріалів до наказу ректора про відрахування здобувача освіти.

Допущена до захисту у ЕК кваліфікаційна робота, направляється на рецензування. Негативна оцінка роботи, за результатами рецензування не позбавляє права її захисту у ЕК.

4.7. Рецензування кваліфікаційної роботи

Рецензент кваліфікаційної роботи призначається наказом ректора за поданням декана факультету з числа провідних і досвідчених науково-педагогічних працівників. Рецензентом не повинен бути НПП кафедри, робота випусника якої рецензується. Рецензент рецензує роботу без усного опитування здобувача і обов'язкової його присутності.

Обов'язки рецензентів:

- докладно ознайомитися зі змістом кваліфікаційної роботи і графічним матеріалом (за наявності), приділити увагу науково-технічному рівню розробки, сучасності та раціональності прийнятих рішень, правильності проведених розрахунків, використанню новітніх технологій, дотриманню вимог державних стандартів тощо;

- підготувати рецензію в друкованому вигляді.

Рецензія не повинна дублювати відгук наукового керівника, оскільки вона безпосередньо характеризує якість виконання кваліфікаційної роботи.

Рецензія на роботу має бути підготовлена рецензентом не менш як за три доби до захисту перед екзаменаційною комісією. Зі змістом рецензії здобувач має ознайомитися не менш як за добу до захисту перед ЕК.

Зразок рецензії наведено у додатку Н.

4.8. Підготовка до захисту та захист кваліфікаційної роботи

Порядок захисту кваліфікаційних робіт здійснюється відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії в Уманському НУ.

Захист робіт відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії (ЕК) при обов'язковій присутності голови та членів комісії. Склад ЕК визначається і затверджується наказом ректора університету в установленому порядку.

Захист може проводитись як в університеті, так і в організаціях, установах в рамках виїзних засідань ЕК. На захист можуть бути запрошені спеціалісти, або практичні працівники, робота яких пов'язана з тематикою, за якою захищаються кваліфікаційні роботи.

До захисту, в установлений деканатом термін (не пізніше, ніж за добу до захисту) здобувач освіти подає секретареві ЕК наступні матеріали.

обов'язкові:

- завершену, надруковану і підшиту роботу з усіма підписами (автора, наукового керівника, консультантів (за потреби) та завідувача випускової кафедри);
- відгук наукового керівника;
- рецензію, підписану затвердженням наказом по університету рецензентом;
- довідку про результати перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат;

додаткові (за рішенням керівника роботи та за погодженням із завідувачем випускової кафедри):

- лист з установи або організації з проханням щодо виконання кваліфікаційної роботи (за наявності);
- відгук з установи або організації на кваліфікаційну роботу (у разі наявності відповідного листа);
- рецензії (зовнішні) на роботу, підписані провідними фахівцями установи або організації - бази дослідження, органів соціального забезпечення, профільних кафедр інших ЗВО тощо.

Перед початком засідання деканат подає до ЕК:

- наказ (витяг з наказу) по університету про затвердження складу ЕК зі спеціальності та графік проведення підсумкової атестації здобувачів вищої освіти (розклад роботи комісії);
- наказ про затвердження тем кваліфікаційних робіт зі списками здобувачів освіти, допущених до захисту;
- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту роботи;
- зведену відомість, затверджену деканом факультету або його заступником, про виконання здобувачами освіти, які захищають роботи усіх вимог навчального плану і про отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових проектів і робіт, виробничої (переддипломної) практики;
- залікові книжки та індивідуальні навчальні плани здобувачів освіти, допущених до захисту кваліфікаційних робіт;
- рекомендація випускової кафедри (витяг з протоколу засідання кафедри

про попередній розгляд роботи).

У ЕК можуть бути подані також інші матеріали, які характеризують наукову чи практичну цінність проведеного дослідження (документи, що підтверджують практичне застосування результатів дослідження, наукові статті за темою роботи, макети, моделі тощо).

Процедура захисту кваліфікаційної роботи передбачає:

- інформацію секретаря ЕК про здобувача освіти і подані документи до захисту;
- виступ здобувача освіти (10 хвилин);
- відповіді здобувача на запитання по суті захисту (запитання можуть ставитись усіма присутніми на захисті);
- виступ керівника або оголошення відгуку;
- виступ рецензента або оголошення його рецензії;
- відповіді здобувача освіти на зауваження рецензента;
- обговорення роботи та захисту (в обговоренні можуть брати участь усі присутні на захисті);
- заключне слово здобувача освіти;
- прийняття рішення.

Рішення ЕК приймається після захисту усіх робіт, які планувались на цей день. ЕК на закритому засіданні після обговорення результатів захисту кваліфікаційних робіт відкритим голосуванням звичайною більшістю членів комісії, які брали участь у засіданні, приймають рішення про:

- оцінку захисту роботи кожного здобувача освіти (результати захисту визначаються оцінками за національною шкалою та шкалою ECTS);
- присвоєння здобувачам освіти кваліфікації бакалавр з соціального забезпечення та видачу їм документів про освіту.

При однаковій кількості голосів голос голови є вирішальним.

Здобувач освіти, який при захисті роботи отримав незадовільну оцінку, підлягає відрахуванню як такий, що закінчив теоретичний курс навчання за відповідною освітньою програмою і не захистив кваліфікаційної роботи з видачою при цьому йому академічної довідки встановленого зразка.

4.9. Академічна доброчесність

Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

Кваліфікаційні роботи здобувачів освіти підлягають обов'язковій перевірці відділом моніторингу якості освіти УНУ за допомогою засобів сервісу перевірки на плагіат StrikePlagiarism.com на виявлення текстових збігів / ідентичності / схожості.

Завідувач кафедри не пізніше ніж за 10 днів до проходження захисту надає електронні версії кваліфікаційних робіт, записані на одному диску CD по одній групі, та заповнені авторами кваліфікаційних робіт заяви за встановленою

формою. Факт передачі електронних версій кваліфікаційних робіт відповідальному адміністратору для перевірки на плагіат у системі засвідчується актом. Електронна версія кваліфікаційної роботи подається у одному файлі формату doc. docx. (виконаних в середовищі текстового редактора MS Word), з назвою, що формується за такими правилами - прізвище, ім'я по-батькові здобувача освіти, назва групи. Наприклад, Іваненко Іван Іванович_41-сз. Заявою автор підтверджує факт відсутності у кваліфікаційній роботі запозичень з оприлюднених джерел без відповідного оформлення цитувань і посилань, а також засвідчує ідентичність кваліфікаційної роботи на паперовому та на електронному носії.

Відповідальний адміністратор здійснює перевірку кваліфікаційних робіт, за результатами якої оформляє звіти та передає їх завідувачу кафедри. На засіданні випускової кафедри за результатами перевірки текстових збігів у кваліфікаційній роботі проводиться їх аналіз і науковим керівником здобувача вищої освіти, спільно із завідувачем кафедри, на якій виконана кваліфікаційна робота, приймається рішення про її допущення до проходження захисту. У разі позитивного результату перевірки на плагіат, звіт додається до кваліфікаційної роботи. Якщо перевірка на плагіат виявила значний об'єм текстових запозичень, то кваліфікаційна робота направляється на доопрацювання. За умови позитивного відгуку керівника та позитивного результату перевірки текстових збігів кваліфікаційна робота допускається до захисту.

Автори кваліфікаційних робіт несуть відповідальність за подання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат, у порядку, визначеному Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату серед здобувачів вищої освіти в Уманському національному університеті. Наукові керівники несуть відповідальність за попередню перевірку кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти перед поданням у відділ моніторингу якості освіти УНУ для перевірки.

ДОДАТКИ

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Державна політика у сфері соціального забезпечення ветеранів війни та членів їх сімей
2. Демографічна ситуація в Україні та шляхи її покращення
3. Державна підтримка соціально-економічного становища молоді в Україні
4. Соціальне підприємництво як сучасна модель соціально-економічного розвитку
5. Практика впровадження електронних сервісів у сфері соціального забезпечення
6. Соціальна підтримка ветеранів війни в Україні
7. Державна політика у сфері зайнятості та подолання безробіття
8. Вплив війни на український ринок праці
9. Міграція працездатного населення в Україні: особливості та шляхи подолання негативних тенденцій
10. Організаційне забезпечення соціального захисту дітей з інвалідністю в Україні
11. Соціальна адаптація військовослужбовців: проблеми та шляхи вирішення
12. Молодіжне безробіття та засоби його подолання в Україні
13. Благодійні фонди в системі соціального забезпечення
14. Роль профорієнтації у соціальному становленні молоді
15. Моделі реінтеграції військовослужбовців через інструменти соціального забезпечення
16. Безробіття як соціальна проблема повоєнного періоду
17. Напрями роботи з людьми похилого віку в системі соціального забезпечення
18. Сучасні підходи до підвищення ефективності роботи територіальних центрів надання соціальних послуг
19. Подолання бідності як чинник глобального економічного зростання
20. Соціальний супровід ветеранів війни та демобілізованих осіб
21. Формування багаторівневої системи пенсійного забезпечення в Україні
22. Реформування та розвиток пенсійної системи в Україні.
23. Розвиток системи соціального партнерства в Україні
24. Обґрунтування перспективних напрямів розвитку ринку праці України
25. Розвиток трудового потенціалу в Україні
26. Демографічні втрати населення України в умовах війни
27. Система професійного навчання як фактор ефективної зайнятості
28. Формування та використання трудового потенціалу
29. Соціальне забезпечення осіб похилого віку в умовах демографічних змін
30. Формування системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні
31. Розвиток людського капіталу в Україні
32. Міжнародний досвід реформування пенсійних систем і можливості його застосування для України
33. Організаційне забезпечення соціального захисту безробітних в Україні
34. Сімейна взаємодія та адаптація в родинх військових в умовах соціальної кризи

- 35.Обґрунтування напрямів підвищення рівня зайнятості населення України
- 36.Роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні соціального захисту населення
- 37.Розвиток соціального підприємництва та залучення соціальних інвестицій в Україні
- 38.Підвищення рівня та якості життя населення
- 39.Удосконалення системи соціального захисту молоді в Україні
- 40.Становлення культури соціальної відповідальності в Україні
- 41.Обґрунтування напрямів підвищення трудової мобільності на ринку праці
- 42.Розвиток недержавного пенсійного забезпечення в Україні
- 43.Організаційні засади функціонування системи соціального захисту в умовах воєнного стану
- 44.Корпоративна соціальна відповідальність під час війни та в повоєнному відновленні України
- 45.Ефективність програм соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям
- 46.Становлення та розвиток соціально відповідального бізнесу в Україні
- 47.Проблеми та напрями вдосконалення соціального страхування в Україні
- 48.Удосконалення волонтерської діяльності у соціальній роботі в умовах війни в Україні
- 49.Гарантії в оплаті праці як елемент соціального захисту найманих працівників
- 50.Євроінтеграційний аспект удосконалення соціального забезпечення в Україні

Зразок листа-замовлення від підприємства (установи, організації) на виконання кваліфікаційної роботи
(бажано оформити на офіційному бланку)

Завідуючому кафедрою _____
(назва кафедри)

Уманського НУ
д.е.н., професору _____
(П.І.Б.)

ЛИСТ-ЗАМОВЛЕННЯ
НА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
зі спеціальності _____
(шифр і назва спеціальності)

_____ в особі керівника
(повна назва підприємства, установи, організації)

_____ просить Вас доручити
(П.І.Б. керівника підприємства)

студенту Уманського НУ _____, що навчається
(П.І.Б.)

за спеціальністю _____ виконувати
кваліфікаційну роботу на тему _____

_____ у зв'язку з її актуальністю для підприємства.

Зобов'язуємось забезпечити студента необхідною інформацією щодо діяльності підприємства в межах теми дослідження.

Керівник підприємства
(установи, організації) _____
(підпис, ініціали та прізвище)

МП

Зразок акта про впровадження результатів наукових досліджень у діяльність підприємства
(бажано оформити на офіційному бланку)

№ _____ від _____

Голові екзаменаційної комісії з підсумкової атестації здобувачів освіти освітнього рівня «бакалавр» зі спеціальності

_____ (шифр і назва спеціальності)

**АКТ
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Цим актом підтверджується, що результати кваліфікаційної роботи на тему

_____ (найменування теми, затвердженої наказом № _____ від «___» _____ 200__ р.)

яку виконано

_____ (П.І.Б. здобувача освіти)

на кафедрі _____

_____ (назва кафедри)

за спеціальністю _____

_____ (шифр і назва спеціальності)

впроваджені у практичну діяльність _____

_____ (найменування підприємства, де здійснювалось впровадження)

1. Вид впроваджених результатів

_____ (удосконалення методів, організаційної структури,

_____ технології керування, бізнес-плану тощо)

2. Характеристика масштабу впровадження

_____ (покращення обліково-аналітичної роботи, діяльності підприємства в цілому тощо)

3. Новизна результатів кваліфікаційної роботи

_____ (розроблено вперше..., удосконалено..., набуло подальшого розвитку...)

4. Економічний ефект від впровадження розробок та пропозицій кваліфікаційної роботи

(покращення умов праці, надання достовірної інформації, удосконалення структури керування, якості обслуговування, автоматизація процесів виробництва тощо)

ВІД ЗВО

ВІД ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

Керівник підприємства

(підпис)

П.І.Б.

(підпис)

П.І.Б.

“ ” 2026 p.

Соколюк С.Ю.

МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Козоріз Наталія Миколаївна

Жарун Олена Володимирівна

73

Форма завдання на виконання кваліфікаційної роботи
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ *

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра _____

Освітня програма _____

Спеціальність _____

(код, назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

“ ” (підпис) (ініціали, прізвище)
_____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студенту

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “ ” 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Перелік питань, які потрібно розробити

5. Перелік графічного матеріалу

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	01-12.09.2025	
2.	Одержання індивідуального завдання	05-12.09. 2025	
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	10-21.09. 2025	
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи		
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	До початку II семестру	
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків		
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	За 2-3 тижні до захисту	
8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	Не менш, ніж за 10 днів до поперед захисту	
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	Не менш, ніж за 3-4 дні до відгуку	
10.	Одержання відгуку наукового керівника	За 1-2 дні до поперед захисту	
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	1-2 дні перед затвердженням	
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	Не менше, ніж за 4 робочих дні до захисту	
13.	Одержання рецензії	Не менше, ніж за 3 робочих дні до захисту	
14.	Захист кваліфікаційної роботи	червень 2026	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Зразок реферату на кваліфікаційну роботу

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу:

«Молодіжне безробіття в Україні: особливості та шляхи подолання» студентки
факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету Козоріз Н.М.

Безробіття відноситься до складних та соціально гострих макроекономічних проблем. Молодіжне безробіття в умовах сучасних трансформацій соціально-трудових відносин набуває особливої актуальності та потребує комплексного вивчення.

Загальний зміст роботи викладений на 58 сторінці комп'ютерного тексту. Робота містить 16 таблиць, 7 рисунків. Кількість використаних джерел становить 51 наукова праця.

Перший розділ роботи – теоретичний. Розглянуто сутність ринку праці та фактори, що впливають на нього, напрями державного регулювання ринку праці в Україні та провідних країнах світу.

Другий розділ – практичний. Проведено оцінку рівня зайнятості та безробіття молоді на українському ринку праці.

Третій розділ присвячений розробці технологій щодо працевлаштування молоді в Україні та скорочення безробіття даної категорії населення.

Резюме: В кваліфікаційній роботі досліджено сучасні проблеми молодіжного безробіття в Україні. Розроблено комплекс практичних заходів спрямованих на скорочення його рівня та забезпечення ефективного використання трудового потенціалу молоді в соціально-економічному розвитку.

Ключові слова: молодь, ринок праці, безробіття, зайнятість, працевлаштування, профорієнтація.

Summary: The master's thesis examines the current problems of youth unemployment in Ukraine. A complex of practical measures aimed at reducing its level and ensuring effective use of the labor potential of young people in socio-economic development has been developed.

Key words: youth, labor market, unemployment, employment, employment, career guidance.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	9
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ	17
2.1. Аналіз розвитку ринку праці в Україні	17
2.2. Аналіз рівня зайнятості молоді в Україні	22
2.3. Аналіз рівня молодіжного безробіття в Україні	27
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ	34
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51

Зразок оформлення таблиць та рисунків

Таблиця 2.3

**Демографічне навантаження на населення у віці 16–59 років
станом на 1 січня, осіб**

Рік	На 1000 осіб постійного населення у віці 16–59 років		
	загальне навантаження	у тому числі особами	
		0–15 років	60 років і старше
1	2	3	4
2010	561	238	323
2015	607	256	351
2020	671	272	399

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4
2021	682	271	411
2022	688	270	418

Рис. 1.6 Статуси зайнятості населення [41]

Приклади оформлення бібліографічних джерел у списку літератури

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Один автор	1. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008.
Два автори	1. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автори	1. Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укراгропромпродуктивність, 2006. 106 с. 2. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	1. Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с
Колективний	1. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроекол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	1. Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с
Словники	1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. Х. : Халімон, 2006. 175, [1] с. 2. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. К. : Карпенко, 2007. 219 с. 3. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. 2-ге вид., оновл. К. : К.І.С., 2006. 138 с.
Розділ книги	1. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.

Тези доповідей, матеріали конференцій	1. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. 2. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. Кооперативні читання: 2013 рік : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	1. Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31–34. 2. Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. Агросвіт. 2016. № 6. С. 23–28. 3. Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. Вісник ЖНАЕУ. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58. 4. Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.
Електронні ресурси	
Книги	1. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	1. Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). 2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. Ефективна економіка. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017). Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician). 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last

	accessed: 02.11.2017). Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. Урядовий кур'єр. 2017. 9 листоп. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. Все про бухгалтерський облік. 2015. № 51. С. 21–42. Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. Вища школа. 2017. № 7. С. 106–107
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація). СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Дисертації, автореферати дисертацій	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

Зразок відгуку наукового керівника

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу
студентки факультету економіки і підприємництва УНУ
(спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» ОР «бакалавр»)

Козоріз Наталії Миколаївни

на тему: «Молодіжне безробіття в Україні: особливості та шляхи подолання»

Сучасна ситуація на ринку праці є кризовою і такою, що продукує трудову бідність, зниження економічної активності працездатного населення, розширення безробіття, розшарування населення на соціально-вразливі групи, неузгодженість із ринком освітніх послуг, і, відповідно, зниження якості трудового потенціалу та мотивації до продуктивної діяльності. Це викликає необхідність забезпечення ефективної зайнятості населення, створення ринку робочої сили, запобігання масового безробіття та міграції серед молоді, постійного аналізу та моніторингу. Це обумовлює вибір теми дослідження та актуальність питань подолання молодіжного безробіття.

Над темою кваліфікаційної роботи Козоріз Н.М. працювала впродовж тривалого періоду, збирила значний фактичний матеріал, опрацювала необхідну літературу по темі, що дало їй можливість глибоко проаналізувати стан молодіжного безробіття в Україні та запропонувати дієві заходи для його подолання.

Вивчення літературних джерел та нормативно-правової бази за темою дослідження, а також детальний аналіз показників розвитку молодіжного ринку праці дали можливість автору запропонувати ряд ефективних технологій щодо працевлаштування молоді, які є обґрунтованими і впливають із проведених досліджень.

У роботі використані різноманітні методи дослідження, що свідчить про ґрунтовні знання автора зі спеціальних дисциплін і вміння застосовувати їх на практиці.

До написання роботи студентка віднеслася відповідально; вона старанна, ініціативна, самостійна. Результати досліджень по обраній темі кваліфікаційної роботи були опубліковані Козоріз Н.М. у наукових працях.

Виконана кваліфікаційна робота відповідає вимогам, допускається до захисту перед ЕК, а її автор – Козоріз Н.М. заслуговує присвоєння кваліфікації бакалавр з соціального забезпечення.

Науковий керівник,
к.е.н., доцент кафедри підприємництва
та бізнес-технологій

Олена ЖАРУН

Зразок рецензії
РЕЦЕНЗІЯ
 на кваліфікаційну роботу
 студентки факультету економіки і підприємництва УНУ
 (спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» ОР «бакалавр») **Козоріз Наталії**
Миколаївни на тему: «Молодіжне безробіття в Україні: особливості та шляхи
подолання"»

Актуальність теми.

В Україні молодіжне безробіття вважають одним із найактуальніших питань соціально-економічної політики держави, оскільки молодіжні проблеми суттєво впливають на майбутнє економіки та державне становлення України. Це свідчить про те, що тема кваліфікаційної роботи Козоріз Н.М. є актуальною та має вагомe теоретичне та прикладне значення.

Характеристика роботи.

В роботі, яка складається із вступу, трьох розділів, висновків, та списку використаних джерел автор використав напрацювання провідних вчених та практиків, провів власні дослідження. Робота виконана на 58 сторінках друкованого тексту містить 16 таблиць та 7 рисунків. Опрацьовано 51 літературне джерело, які автор уміло використав при написанні кваліфікаційної роботи. Висновки витікають із результатів дослідження, є обґрунтованими і становлять практичний інтерес.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні аспекти регулювання та розвитку ринку праці, здійснено аналіз сучасного стану та проблем розвитку зайнятості молоді в Україні, досліджено рівень молодіжного безробіття. Розроблено перспективні напрями розвитку ринку праці та заходи щодо вирішення проблем безробіття молоді на ринку праці. Запропоновані заходи щодо працевлаштування молоді, а саме: профорієнтаційна робота з молоддю, проведення профорієнтаційних заходів, технологія планування кар'єри тощо

Зауваження щодо змісту та оформлення роботи:

Проте в роботі присутні деякі недоліки:

- автору дипломної роботи доцільно було б здійснити порівняльну характеристику ринку праці у різних регіонах України;
- у третьому розділі бажано було б розглянути програми подолання молодіжного безробіття, які застосовуються у розвинених країнах.

Загальний висновок.

Вважаю, що вказані недоліки не знижують цінності досліджень, в цілому робота відповідає вимогам і стандартам, може бути допущена до захисту перед ЕК, заслуговує оцінки «відмінно», а її автор – Козоріз Н.М. присвоєння кваліфікації бакалавр з соціального забезпечення.

Рецензент, к.е.н., доцент кафедри
 обліку і оподаткування УНУ

Галина АНІЩЕНКО